

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUČNIKOVA ULICA 6 — TELEFON: 21-22, 21-23, 21-24, 21-25 in 21-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 21.— R.
EKSKLJUCIJSKO ZASTOPSTVO za oglaševanje in izdajanje: LJUBLJANA, S. A. MILANO
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A. MILANO

čete Osi hrabro vzdržale težke obrambne boje

16 sovražnih letal sestreljenih, od tega 9 po italijanskim
lovcih nad Sicilskim prelivom

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 6. maja naslednje št. 1076. vojno poročilo:

V zapadnem odseku tunijskega bojišča so italijanske in nemške čete tudi včeraj hrabro vzdržale težke obrambne boje.

Naši lovski bombniki so posrečeno in s presenečenjem napadli sovražna oklopna vozila ter jih nekaj desetih zažgale in poškodovale. Nemški lovci so uničili v letalskih dvo bojih 7 angleško-ameriških letal.

V zraku nad Sicilskim prelivom so italijanski lovci pod poveljstvom poročnika Amedea Guidija iz Bologne, ki so spremljali letalski konvoj, v naglem in silovitem spopadu s sovražno skupino sestrelili v morje 9 letal tipa »Curtis«.

Z operacij zadnjih dni se ni vrnilo 6 naših letal.

Goreča požrtvovalnost vojaških duhovnikov

Rim, 5. maja. S. Z. gorečo ljubeznijo do Domovine opravljajo naši duhovniki, ki so že dali obilen krvni delež, v tej vojni vstajenja svoje bežije poslanstvo na bojiščih in v ujetniških taboriščih. Naslednji dogodek je samo zopetno potrdilo izrednih kakovost

sti naše duhovščine. Naši vladi je preko Kr. poslanstva Italije v Bernu prišla vest, da je vojni ujetnik kaplan Romolo Rainotti, ki je bil že določen za povratek v domovino, izjavil, da se prostovoljno odreka pravice smatranja, da ne bi opravljal svoje dolžnosti. Oficirja - kaplana, če bi zapustil svoje tovariše v ujetništvu. Izrazil je naši vladi gorečo željo, da bi se vrnil v koncentracijsko taborišče št. 36, in nadaljeval svoje poslanstvo. In tako je iz pristanišča, kamor je bil poslan, da bi se vrnil v Italijo, zopet odšel med boje tovariše in tovariše v ujetništvu.

Madžarsko ogorčenje nad anglosaškimi barbarstvom

Budimpešta, 5. maja. S. Bombardiranje italijanskih mest vzbuja ogorčenje madžarske javnosti in tiska. »Ujnaszag« piše, da morajo narodi, ki so dolžni svojo omiko kulturi Rima, obsojati barbarske anglosaške napade na italijanska mesta. Poročilo ugotavlja, da letalska bombardiranja nimajo nobenega učinka na moralno civilnega prebivalstva, temveč se bolj utrjuje duha odpornosti italijanskega naroda, katerega vera v zmago je vedno bolj trdna. Pirati zraka uničujejo spomenike omikanih mest Evrope in streljajo s strojnimi na žene in otroke, zaslužijo prezir vsakega omikane človeka.

Požrtvovalnost italijanskih letalcev na vzhodu

Z vzhodne fronte, 6. maja. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani) Ni res, da se letalstva ne tiče vse, kar je v zvezi s kopnimi operacijami, ker je akcijsko področje letalstva zrak. Tudi letalska občutljiva odjuga in če je sposobnost mehanikov in pilotov uspešno pozna, da so spravi gigantski letalski stroj z zaledeneli in zasneženih odliščih, natojijo piloti in mehaniki se na drugače težave in napore, kadar je teren preplavljen. Sprememba operativnega odseka se poveča težave, kajti urediti je treba skoraj popolnoma opuščen letalski in vzpostavi njihovo organizacijo. Zanimiv je bil delež, ki ga je prevzelo italijansko letalstvo v fazi naglih priprav za velike bodoče preizkušnje. Vse to je bilo treba tako izvršiti, da ofenzivni poleti niso prenehali kakor tudi ne izvidniško in nadzorovalno ter spremljevalno letalsko delovanje. Kakor znano postajajo letalstva vedno večje. Letalstvo ne odloča samo v bitki, temveč pomaga in vodi v raznih operacijah vojnega in oskrbovalnega značaja. Ko se čete na kopnem približujejo cilju, prekosijo falange letal zavzete točke in jih razširijo in utrjujejo. Zelo dragocene so v tej fazi naloge tistih, ki morajo iz višine čuvati ukrajinske in kavkasko obale, kajti Crno morje je še vedno izredno važna prometna in zvezna pot, ki jo je treba simbolno nadzorovati in ščititi. Slavno sinje orožje, ki je dokazalo svojo hrabrost in junaštvo na

vzhodni fronti Evrope, je med drugim imelo tudi nalogo čuvati ta poseben odsek. To je bila važna naloga, kajti za njeno izpolnitev ni bila potrebna samo požrtvovalnost posadke, temveč tudi odločno, jasno in razumno poveljevanje. S strateškimi izvidniškimi poleti nad obalami in nad prometom se je opravljal služba nadzorovanja. Za smotno uporabo strojev in močstva so dolga in utrjujeva zaščitna križarjenja brez koristi, kajti letala, ki bi morala delovati na zelo obširnem področju, bi ne mogla naglo preprečiti morebitne nevarnosti s strani letal in sovražnih podmornic. Te dispozicije so se izkazale za učinkovite in prilike nevarnosti s strani sovražnih letal, ki je pretila celotnemu zavezniškemu oskrbovalnemu konvoju na Crnem morju. Naši oddelki lovcev, ki so bili obveščeni o prihodu sovražnih letal, so odleteli na alarm nad kraj, nad katerim so dolgo križarili, sovražna letala pa so se odtegnila bori.

Naši izvidniki so istočasno preiskali morje, da bi zaznali morebitno navzočnost sovražnih podmornic in preprečili nevarnost, ki je grozila konvoju. Navzile predelom oblakov, zaradi katerih je bilo letenje zelo težavno, in navzile nadzorstvo zavezniških ladij, naša letala niso izgubila iz vida sovražnika, zaradi česar je konvoj srečno dosegel namembno pristanišče.

Proračunski poročili ministrstev za kmetijstvo in Italijansko Afriko

Rim, 5. maja. s. Senatu sta bili predloženi poročila o proračunu poljedelskega ministrstva in o proračunu italijanske Afrike. Prvega je predložil senator Marescalchi, drugega pa senator Barzini. Senator Marescalchi ugotavlja najprej, da se je v tretjem vojne letu italijansko poljedelstvo pokazalo zopet pripravljeno, da prehrani tako one, ki se bore, kakor prebivalstvo, ki je ostalo na delu. Razen tega dobavlja svoje surovine neštetim industrijam. To je za italijansko poljedelstvo častna stvar, ki ni samo sad naglih sklepov, temveč čudovit uspeh razvite tehnike in neugnanega delovnega duha, ki že 20 let nazaj v okviru fašističnega režima vzpodbujal in plemeniti in ki bo prešel v zgodovino kot najrodovitnejši prispevek k poljedelskemu napredku naroda. Omenjajo nove ustanove v zadnjih 20 letih, se je dotaknil žitne bitke, ki je bila v bistvu bitka vsega poljedelstva, kakor tudi čudovitega dela, ki ga je režim izvršil na področju melioracije. Poročevalec podaja nato glavne smernice nove poljedelske discipline, ki jo je uvedel minister Parechi: obvezni načrti za gojitve raznih kultur, izenačenje cen, uradno ugotavljanje obdelanih površin in doseženih uspehov v vseh občinah itd. Opozoril je nadalje na razvoj poljedelskih pridelkov in na organizacijo poljedelske službe, ki je s tem v zvezi, na razvoj živinoreje in lov, na poljedelske industrije, na sredstva za povzdigo poljedelske proizvodnje, na gospodarsko ureditev raznih poljedelskih delavnosti, na politiko cen, na prehranjevalno oskrbo na melioracije in gozdno ureditev, pri čemer je podal podobne številke o proračunu ministrstva za poljedelstvo in gozdove v finančnem letu 1943/44. Ob zaključku teh navedb izraža mnenje, da bo eno izmed najbolj perečih vprašanj, ki se bo pojavilo ob koncu zmagovite vojne, zelo verjetno vprašanje pobijanja urbanizma (dotoka v mesta), ker bo od rešitve tega vprašanja v veliki meri odvisna poljedelska bodočnost države. Svoje poročilo je zaključil s toplimi mislimi in prisrčnimi voščili italijanskim kmetom, ki dajejo boječim silam svoja moška prsa in dopirnašajo stalno žrtve, istočasno pa vsi ostali s svojim trdim delom črpaajo iz čare italijanske zemlje vsakdanji kruh za vse državljane.

Senator Barzini je v svojem poročilu najprej omenjal nestanovitnost proračunskih podatkov, ki se nanašajo na italijansko Afriko, kar izhaja iz zmede vojnih dogodkov, zaradi katerih je izvrševanje oblasti in suverenosti Italije na afriških tleh prekinjeno in je tudi ves stroj kolonialne vlade v zastoju, izraža pa gotovost, da se bo Italija vrnila v te dežele, ki so njene po zgodovinski tradiciji, po zasedbi in po krvnih in denarnih žrtvah, ki jih je Italija morala doprinesiti, da bi zanesla v te dežele svojo civilizacijo. Senator je podal nato kratek pregled ogromnega dela, ki ga je v nekaj letih izvršila na afriških tleh, zlasti v pogledu gospodarskega izkoriščanja vzhodne Afrike in kolonizacije Libije. Poročevalec je nadalje omenil proračunske številke in pripomnil, da jih je treba presojati z upoštevanjem začasnih sovražnih zasedb, pri čemer se posamezne postavke ne smejo zdeli pretirane v okoliščinah, ki trenutno onemogočajo kakršnokoli vladno delovanje v kolonijah, na drugi strani pa je očitna potreba, da se ohrani upravni organizem kolonij v položaju, da bo lahko takoj prevzel svoje normalne posele, pa tudi za to, ker nalaga vojna in invazija italijanske Afrike ministrstvu ogromne naloge. Svoje poročilo je poročevalec zaključil z ugotovitvijo, da beseda »Zmagali bomo!« najbolje prikazuje razpoloženje italijanskega naroda, njegovo vero in njegov ponos, ki odpira najlepše izglede v bodočnost, kar se tiče razširjevanja onkraj morja, izglede, ki se za sedaj umikajo strogosti sedanjih trenutkov, ki pa se jih bomo s ponosom spominjali, ko bodo ti trenutki za nami.

Kodanj, 5. maja. s. Podpisana je bila dodatna trgovinska pogodba med dansko in finskih vlado. Na osnovi te pogodbe bo danska urvala les, papir in celulozo, izvažala pa sladkor, maslo, jajca in konzervirano mleko.

Berlin, 5. maja. s. Z odredbo šefa delovne službe je bila uvedena posebna delovna knjižica za inozemce, katero bodo inozemski delavci, zaposleni v Nemčiji, sprejeli od urada za delo. V Berlinu lo ustanovljen osrednji urad, ki bo zbral vse osebne podatke in podatke o zmaganih dela vseh inozemskih te knjižice.

MOGOČNI ODMEVI DUCEJEVEGA GOVORA PO SVETU

Nepreklicen italijanski odgovor na sovražno propagando — Globok vtis na nemški narod

Berlin, 6. maja. Slavje na Beneškem trgu je globoko odjeknilo po Nemčiji. V obširnih poročilih, objavljenih na najvidnejših mestih, obeležuje nemški tisk pomen te veličastne manifestacije odločnosti in sigurnosti v zmago, pri čemer podčrtava posebej ostražje goreče zvestobe, ki je obdajalo ta zgodovinski zbor.

Bila je velika ura za ves italijanski narod, tako piše dopisnik DAZ, ki je povzel besedo Duce na zgodovinskem balkonu, prav ta ura, ki jo je Duce sam primerjal z ono uru pred sedmimi leti, ko je Rim na istem trgu praznoval zmagovito zaključek etiopske vojne. Takrat so zmagoviti vojak Italije slišali navdušeno vzdikanje množice in jasen glas Duceja, ki je napovedal vrnitev Imperija na sedem rimskih gričev.

Danes se italijanske čete borijo v nemških tovarših na zadnjem mostišču v Afriki, toda tudi danes so njihove misli v Domovini, ki jih vrača z vsem srecem. Danes kakor takrat je Afrika v mislih vseh, čeprav v drugačni obliki. Milijoni Italijanov hrepentijo kakor je dejal Duce, po Afriki, toda razpoloženje množice in njihovo srce je ostalo nesremenjeno. Sedem let pozneje je okrog Duceja enaka brezpogojna in goreča ljubezen.

Kratki govor Mussolinija, nadaljuje dopisnik, je bil jasen, kakor kristal in narod je popolnoma domel njegov pomen. Italija se bo vrnila v Afriko. Ta povratek ne bo posledica obrambe tega ali onega kosčka zemlje na afriških tleh, temveč posledica močnega vojnega napora, ki ga izpolnjuje Italija v celotnem okviru vojne.

Nepreklicen odgovor sovražnemu taboru

Berlin, 6. maja. s. Včerajšnji Ducejev govor z balkona Beneške palače, piše politični dopisnik DNB, je dostojen nedvoumen odgovor na vsa neumna uganjanja in prerokovanja sovražnika. V trenutku, ko dosega razvoj položaja v Tunisu svoj vrhunec, misli sovražnik, da bo izrazil s pomočjo terorističnih dejanj in laži ločitev Italije od njenih zaveznikov in ustvaril razpoke v trdnem setavu trozvezje, kategorične izjave Duceja in strastno navdušenje soglasujoče množice na Beneškem trgu pa so ponovno dokazale vsemu svetu voljo za borbo in zmago, ki prejšnja italijanski narod bolj kakor kdaj koli odločen, da se bori za dosego skupnih ciljev. Italijanski narod je s tem znova izrazil, da odobrava bojni načrt, ki sta ga določila Benito Mussolini in Adolf Hitler v razgovorih na nedavnem zadnjem sestanku, namreč, da se vojna nadaljuje s totalno uporabo vseh narodnih sil do odločilne in totalitarne zmage, do popolne odprave temnih sil, ki ogražajo z zapada kakor z vzhoda evropsko-afriški življenjski prostor. Gre za dosego skupnih ciljev Osi, za obrambo evropske omike in pravice, ki jih ima vsak posamezni narod do svobodnega razvoja v okviru medsebojnega sodelovanja. Nemška agencija podčrtava zlasti Ducejevo omenbo afriškega vprašanja in zgodovinsko poslanstvo, ki ga ima Italija na afriški celini, zaključujoč s kategorično izjavo Mussolinija: »Jaz vem, jaz čutim, da milijoni in milijoni Italijanov trpe na neizrekljivo boli, ki se imenuje afriška bol. Za ozdravljenje je samo eno sredstvo: Vrniti se! In vrnil se bomo!«

Duh antičnega Rima

Dunaj, 7. maja. s. Z naslovom »Rimski mir« piše list »Neues Wiener Tagblatt« pod poslanim iz Rima naslednje:

Fašizem je zopet vzbudil rimski duh in če gledamo zadržanje Italijanov v sedanjem trenutku vojne, moramo v resnici potrditi, da je čisto rimsko. Kdor ima priložnost videti na lastne oči, kako se italijanski narod z največjo mirnostjo prilaguje potrebam vojne, ne more prezreti vedenja, ki je popolnoma drugačno, kakor so razširjena ponekod v inozemstvu mnenja o značaju Italijanov.

Dopisnik pristavlja, da obeležuje politično zrelost in resnost značaja italijanskega prebivalstva v starem rimskem duhu razen stoicnega miru v mestih, ki so bila najbolj zadeta od anglosaškega terorističnega besa, predvsem samoumevnost, s katero so vsi družabni razredi sprejeli omejitve, ki jih je naložila vojna. Nobenega sledu o strahu ni v Italiji, tako ugotavlja dopisnik: narod je resen, a ni pobit. Na zunaj teče življenje nespremenjeno, toda v delavnice in urade, v rodbine in druge ustanove se je naselilo drugo ozažje, in sicer tako, ki ustreza žilavosti in odpornosti, s katero Italijani branijo na tuniški zemlji: Italijo in z Italijo Evropo.

Dopisnik zaključuje takole: Rimski mir in rimska vdanost sprito novih poti usode se razvijajo kakor zarja od Alp do Sardinije. Italijani današnjih dni so bližnji sodnikom Rimljanov iz druge punske vojne bodisi glede vojaških vrtil, bodisi glede meščanstva.

Odmevi v danskem in švedskem tisku

Kodanj, 6. maja. s. Vsi listi objavljajo Ducejev govor z velikimi naslovi, da se bo Italija vrnila v Afriko. Listi poudarjajo nadalje, da kažejo močeno manifestacijo na Beneškem trgu, da je italijanski narod navzile žrtvam zaradi vojne bolj kakor kdaj odločen nadaljevati borbo po ukazih Duceja do zmage.

Stockholm, 6. maja. s. Vsi švedski listi so davi objavili z velikimi naslovi Ducejev govor na balkonu Beneške palače. V svojih komentarjih poudarjajo listi odločnost in prepričljivost Mussolinijevih besed, posebno, ko je zatrdil, da se bodo Italijani zopet vrtili v Afriko.

Nezlomljiva vera v Duceja

Madrid, 6. maja. s. Veličastno zborovanje na Beneškem trgu v Rimu, poudarjajo, je eden izmed največjih političnih dogodkov zadnjega časa. Njegova spontanost in strastna navdušenost je čudovit dokaz za nasprotnike Italije, da bijeta duša in srce italijanskega naroda soglasno s srecem in dušo Duceja. Po treh letih trde vojne in žrtve, piše »Arriba«, je rimski narod v najbolj hudem trenutku borbe kot tolmáč vse Italije znova potrdil Mussoliniju svojo vero vanj svojo neomajno zvestobo do fašistične revolucije in svojo trdno odločitev boriti se do dosege zmage.

Globok odmev na Madžarskem

Budimpešta, 6. maja. Govor, ki ga je imel sinči Duce, je v današnjem tisku objavljen v najvidnejši obliki. Oficijska agencija »Budapesti Ertesito« ugotavlja, da so Mussolinijeve besede jasen in nepreklicen odgovor na sovražno propagando, ki preveč čisto govori o notranjem italijanskem razkolu. Če sovražnik misli, da bo mogel upogniti italijanski narod s terorističnim bombardiranjem, ki zadeva ci-

Ker ob zaključku lista še nismo prejeli celotnega besedila govora Tajnika Stranke Ekse. Scorze, bomo govor objavili v celoti v jutrišnji številki.

Odbiti sovjetski napadi v kubanskem odseku

Tudi krajevni sovražni napadi ob Ilmenskem jezeru so bili zavrnjeni

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 6. maja. s. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na vzhodni fronti kubanskega mostišča je sovražnik včeraj vs dan napadel z močnimi silami. Vsi napadi so bili zavrnjeni in pri tem uničeni številni oklopni vozovi.

Z ostale vzhodne fronte ne poročajo razen o zavrnitvi krajevnih sovražniških napadov južno od Ilmenskega jezera o nobenem pomembnem bojnem delovanju.

V Tunisu je bilo več sovražnih napadov proti severnemu in srednjemu odseku fronte zavrnjenih. Pri tem je bilo vzhodno od Mateurja izmed 24 napadajočih oklopnih voz uničenih 13.

Nemški in italijanski letalski oddelki so uničili pri napadih iz nizke višine večje število motornih vozil in več oklopnih voz. Težka bojna letala so napadla preteklo noč pristanišče naprave ob alžirski obali.

V jutranjih urah dne 6. maja so potopile nemške pomorske oborožene sile za zaščito obale pred bretonsko obalo brez lastnih izgub en angleški brzi čoln in hudo poškodovale še tri nadaljnj.

Berlin, 6. maja. s. V dopolnilo današnjega vojnega poročila nemških oboroženih sil se doznava iz vojaškega vira naslednje:

V vzhodnem odseku kubanskega mostišča so nemške čete včeraj odbile napade sovražnika, ki so bili zopet jačji, v ostrih obrambnih bojih in so pri tem uničile 20 sovjetskih tankov. Prav tako so se izjalovili ofenzivni sunki sovražnika proti južnemu odseku Novorosijska. Enako usodo so doživeli poljski predora na Kubanu.

Južno od Ilmenskega jezera so boljševiki 4. maja izvedli več krajevnih napadov, da bi odstranili nevarnost, ki jim preti z nekaterih nemških utrjenih postojank. Eden izmed napadov je bil naperjen proti gorskim postojankam nemških lovcev. Po hrabri obrambi pred sovražnimi napadi so nemške čete odbile sovjetske sile, ki so se izčrpavale ter se nato vrile v lastne postojanke z zajetim orožjem in ujetniki. Na drugih točkah so boljševiki napadli nemške postojanke v prvih urah in kasneje z oddelki v moči enega bataljona. Čeprav je topništvo vseh kalibrov podpiralo napadajoče sile sovražnika, so bili vsi napori Sovjetov brez uspeha.

Španski povratniki z vzhodnega bojišča

San Sebastian, 5. maja. s. 500 povratnikov Sinje divizije je prišlo v San Sebastian, kjer jih je množica navdušeno sprejela ob navzočnosti oblasti in pravok. Povratniki so nadaljevali pot v Sagunto, kjer bodo slavnostno sprejeti.

vilne ljudi, se zelo moti. To dokazuje navdušenje, s katerim se je narod odzval mogočnemu slavlju na beneškem trgu v Rimu.

Ta Ducejev govor, tako pripominja agencija h kraju, se enkrat potrjuje gotovost v končno zmago in gotovost glede dosege onih ciljev, za katere se borijo države Osi. Madžarska porablja to priložnost, da še enkrat manifestira Italiji vse prijateljstvo in vse simpatije, ki so zdaj stare že stoletja in ki so se zdaj še poglobile v tej zgodovinski borbi italijanskega naroda, ki je obenem borba za zmagoslavje kulture krščanskih idealov in civilizacije.

Stara neomajna vera

Rim, 5. maja. Po zborovanju, na katerem je Strankin tajnik podal svoje izredno poročilo, so sli hierarhi na Trg Venezia, ki je bil že poln ljudstva. Tu se je vnel nov plamen navdušenja, ki ga je še povzdignil trenutek, ko se je na balkonu Beneške palače pokazal Duce. Mussolini je dobro čutil navdušenje in toploto ljudske manifestacije, saj je prav on tisti, ki je množicam vcepil »antično neomajno vero«, ki danes preveča 45 milijonov Italijanov v borbi proti sovražniku. Narod in stranka sta bila danes resnično zlitja v enoto in na poti proti zmagi ju vodi enotna volja.

Zapoved Duceja, ki je dejal, da je treba iti naproti, je danes izpolnjena z drugo zapovedjo, ki izhaja takisto od Duceja, z zapovedjo, da je treba stati ramo ob ramo z narodom, kajti nikoli doslej kakka stranka ni bila enotnejša in trdnjša. Narod zahteva danes s povzdignjenim glasom, da se borba nadaljuje brez omočavanja, ker čuti v tej najvišji nujnosti razlog za svoje življenje in za svojo čast, čuti, da ni zastavljeno samo vprašanje ugleda med narodi, marveč vprašanje za življenje vse domovine.

Vse to so fašisti z navdušenjem potrdili Duceju o priliki njihove sijajne manifestacije na Beneškem trgu. Borba se bo nadaljevala do popolne zmage, do popolnega zloma sovražniškega odpora. Fašisti in Italijani čutijo, da je treba muditi odpor in se boriti za veliko, močno in mogočno Italijo, da se bodočim pokolenjem zagotovi novi liktorski red in novo razdobje omike.

Nove ugotovitve o pokolu v Katynu

Budimpešta, 5. maja. s. Profesor Franc Osos z medicinske fakultete na univerzi v Budimpešti, se je vrnil iz Smolenska, kjer je sodeloval v zdravniški mednarodni komisiji, ki je ugotavljala boljševiško barbarstvo čigar žrtve so bili poljski oficirji. Ter podal za tisk zanimive izjave. Po opisu strasnega vtiisa grobov v Katynu je prof. Osos dodal, da je sovjetska vlada, ki je edina odgovorna za kruti umor poljskih oficirjev, zamažala skušala braniti se pred strašnimi obožbami omikane sveta.

Sovjetsko letalstvo je skušalo motiti delo komisije in je ponovno napadalo področje, kjer se je mudila. Prof. Osos, da je na tliniku vseh trupel rana, pokrita s tanko plastjo apna. Po ugotovitvah komisije trupla niso bila v jamah nad tri leta. Večina žrtve je bila ubita pred iarki, katere so morale žrtve same izkopati. Nemogoče je popisati dramatične prizore med razpoznavanjem trupel poljskih oficirjev. Posebno ganljiva je bila identifikacija trupla nekoga poljskega oficirja, ki ga je spoznal njegov brat. Truplu generala so bile izkazane vojaške časti in je bilo dostojno pokopano. Prof. Osos je naznanil objavo podrobnega poročila mednarodne komisije zdravnikov, ki bo strahotna obožba krutih metod boljševikov.

Lizbona, 5. maja. s. Angleški zunanji minister je v spodnji zbornici podal nekaj izjav o »narasčajočih težavah«, ki so nastale po sporu med sovjetsko in poljsko vlado. Izjavil je, da je angleška vlada z obžalovanjem doznala, da je vlada Sovjetske zveze potem, ko je Sikorski zaprosil mednarodni Rdeči križ za preiskavo o katynskih dogodkih, prekinila odnose s poljsko vlado, ter je podčrtala, da je treba imeti pred očmi, da to nasprotje ne bo nikomur koristilo. Angleška vlada želi, da bi se boleče nasprotje čimprej odpravilo.

Podmorniška nevarnost v avstralskih vodah

Saigon, 5. maja. s. Avstralski mornarski minister Maxim je izjavil, da so letalski in podmorniški napadi sovražnika največja nevarnost, kateri je bila Avstralija izpostavljena po vstopu Japonske v vojno. Japonci, je dejal minister, zbirajo podmornice v avstralskih vodah, da bi ustvarili položaj, kakršnega so ustvarile podmornice Osi na Atlantiku.

Poravnaj čim prej zaostalo naročnino!

Brezobzirna krutost ameriških letalcev

V Grossettu, Cagliariju, Bariju in Messini so streljali na žene in otroke — Barbarski napadi na italijanske bolnišniške ladje

Evropski kulturni svet se zgraža nad barbarstvom, ki so ga zagrešili ameriški letalci pri svojih nedavnih bombardiranjih italijanskih mest Grossetto, Cagliari, Bari in Messina. Njihovi napadi na neoborožene ljudi, zlasti na žene in otroke, dokazujejo vso njihovo podlost. Enako pa so se Anglosasi razgledali v vsej svoji brezobzirnosti, ko so se dni napadi na odprtem morju italijanske bolnišniške ladje, ki so bile vidno označene z znakom Rdečega križa.

Imena italijanskih mest Grossetto, Cagliari in Bari bodo za vedno živ dokaz, kako se je sovražnik v svojem divjem besu zaradi nezmožljivosti junaškega odpora Italijancev čet na fronti v Tunisu strahotno ponižal v svojem človeškem dostojanstvu. V teh mestih ameriški letalci niso obstrlevali samo vojaških ciljev, temveč so neusmiljeno streljali tudi na vse neoborožene prebivalstvo. Dokazano je, da se to ni zgodilo nehote in da so bili napadi na žene in otroke izvršeni premišljeno. Ameriški letalci so se spuščali nizko nad ulice in hiše in naravnali svoje strojnice naravnost na ljudi, ki so jih opazili na odprtih prostorih.

Dokaz, da Američani hote uvažati ta novi način barbarskega boja, pa je v vojnem pravu prepovedane boja, pa je še nekaj drugega. Italijanske časopise je zabeležilo primere, ko so nedolžni otroci našli hudega slučaj pobitja po vseh in poljih raztresena nalivna peresa in prepiščani, da so našli leno igračo ali koristno pisalo orodje. Ta sedaj že prazna peresa pa niso bila nič drugega nego strašno orožje, ki se je v rokah otrok razpočelo in jih strahovito razmesarilo. Američani so vedeli, da bodo ta

nalivna peresa prišla predvsem otrokom v roke. Kljub temu so jih raztresli po južni Italiji. Iz tega pa ni moglo drugačen sklep, kakor da so se zavestno lotili ubijanja nedolžnih otrok kakor so brez strahu in vesti streljali iz letal na žene in druge neoborožene ljudi.

Značilni za krutost in brezobzirnost Anglosasov s otudi napadi na bolnišniške ladje. Teh napadov ni mogoče opraviti, ker so bile ladje vidno označene z vsemi predpisanimi znaki. Porušilo in takem napadu potrjeno po vseh navzočih očividnih ugotavljanja, da so anglosaški letalci metali na ladje najprej bombe. Ko pa s temi niso nisošar dosegli, so se spustili nizko nad ladje in jih obstrlevali s strojnimi. Na neki ladji, ki je te dni pripadla v italijansko pristanišče, polna italijanskih in nemških ranjencev potrebnih takojšnje zdravniške pomoči, so ugotovili, da so kroglice prevrtele in polcmile mnoge zunanje dele kabin. Med napadom je bilo nekaj ranjencev ponovno ranjenih, ranjena pa sta bila tudi krmar in častnik, ki je poveljeval v strojnem oddelku.

Vsi ti primeri dokazujejo nečloveško krutost anglosaškega napadalca. Napadi na otroke, žene in bolnike jih kvalificirajo v obeh vseh kulturnih narodov za brezprimerno okrutne, ki pozabljajo na najelementarnejše zahteve človeškega bojevanja. Moti pa se ovrzati, če misli, da bo s takimi napadi zločin odpor italijanskega prebivalstva. Nasprotno, prebivalstvo Italije stoji, kakor je bilo doslej trdno okoli svojih voditeljev, pripravljeni, da vztraja do končne zmage.

največjo privlačnost, pa nikoli niso izključena. Nihče ne more v naprej računati s vsemi čimiliteli, ki lahko odločijo vplivajo na izid tekme. Lahko se zgodi, da bodo Dopolavoristi v nedeljo prekosili same sebe in napravili nov podvig. Vsekakor bo tekma zanimiva.

V drugorazredni tekmi med Korotanom in Zabjakom so favoriti fantje s Rakovnika. Spomniti se moramo, da so v prvenstveni tekmi odpravili Vlačane za nenavadno visoko razliko zmagovito. Šentjakobčani pa se gotovo ne bodo čeli premagati prav poci. Ponovno so že dokazali, da je tudi v njihovem moštvu nekaj talentov in da se znajo vsaj boriti dobro. Če želi Korotan v drugem razredu zasesti drugo mesto, se bo moral v nedeljo potruditi in odnesti obe točki.

Obe tekmi bosta na Hermesu. Točen čas začetka bomo objavili jutri.

Dobrodelne in prijateljske tekme

Razen prvenstvenih bodo v nedeljo še tri prijateljske tekme. Opozorjamo predvsem na tekmo med moštvom sodnikov in odbornikov ljubljanskih klubov. Ki je dobrodelnega značaja. Ves dohodek je namenjen slepim in gluhoonim. S to lepo gesto hojijo sporniki pokazati, da se tudi med svojim najnevarnejšim udeleževanjem spominjajo nesrečnežev, ki jim je življenje vzelo največje dobrine.

Tekma bo zanimiva tudi z druge strani. V moštvu sodnikov bo koncentriran cvet naših sodnikov, ki nedeljo za nedeljo avtoritativno odločajo o napakah drugih. Prav tako bo v moštvu odbornikov nogomet-

nih klubov močje, ki zopet po svoje odločajo o igralcih. Zanimivo bo videti, kako nam bodo oboji pokazali svoje misli praktično. Da pa tekma ne bo brez borbenosti, si lahko mislimo, če upoštevamo, da med sodniki in odborniki nikoli niso bili odnosi prav posebno gladki. Prepričani smo, da bo sportno občinstvo upoštevalo vse to, zlasti pa dobrodelni značaj te tekme, in da bo prispevalo k lepi pobudi z obilnim obiskom. Tekma bo ob 14. na igrišču Hermesa kot predtekma prvenstvenemu sporodu.

Dve prijateljski tekmi bosta dopoldne na Hermesu. V prvi bosta igrali rezervi Hermesa in Viča, v drugi pa prvi moštvi obeh klubov.

Zopet protest proti verifikaciji

Iz najnovejših službenih objav sklepov nogometne zveze vidimo, da je VČ vložil protest proti verifikaciji nedeljske prvenstvene tekme med njim in Mladiko. Kakor je mogoče razbrati iz omenjenih objav, je VČ utemeljil svoje nezadovoljstvo s tem, ker je v moštvu Mladike nastopil znani igralec Plečko, ki mu je nastop prepovedan. Zveza o protestu še ni odločila, ker je uvedla pritožbo. Vsekakor bo morala na tej način, da prepreči, da v naprej take nekoristnosti. Sicer se bo zgodilo, da bo zopet odločeno za zeleno mizo, kdo bo prvak.

Na priložnost Tobačne tovarne je bila Brunetu Milanoviču brisana kazen in sme zopet igrati. Z ukorom sta bila kaznovana Hernežana Milan Brodnik in Karl Zavravec.

DNEVNE VESTI

— Plemenito dejanje vojnega slepca v prid vojnemu sirotam. Iz Neaplja poročajo: Izbrala Crna srajca Josip Venuto, vojni slepec iz španske vojne, ki je trenutno v službi pri nekem protiletalskem milicijskem oddelku, je naslovil na svojega poveljnika pismo, v katerem ga prosi, če sme odstopiti vse svoje pristojbine za ves čas omenjene službe v prid vojnemu sirotam, ki so izgubili svojega očeta v sedanjih vojni. O plemeniti pripravljenosti vojnega slepca poročajo italijanski listi zelo občrno.

— Kulturni odnosi Milana z Ogrsko. V Milanu se je mudil včeraj kot gost Kulturnega zavoda ekske. Zoltan Mariassy, ogrski polnomočni minister pri Kvirinalu, v dvorani palače Marino je predaval v italijanski in kulturnih stikih Milana z Ogrsko. Ti stiki so bili zmerom živahni in ozko povezani.

— Francoski poslanik v papeževi avdienci. Papež Pij XII. je sprejel v zasebni avdienci francoskega poročnika v Vatikanu dr. Berarda.

— Častna klasifikacija italijanskega filma na prvem pariškem kongresu. Te dni je bil zaključen v Parizu prvi kongres kulturnega filma, ki ga je organiziral skupina »Umetnost, znanost, potovanja« pod pokroviteljstvom glavnega ravnatelja francoskega filma. Na kongresu je bilo predvajanih nad 50 kulturnih filmov, po večini so bili izdelani v Nemčiji, Italiji, Franciji ter Rumuniji. Ob sklepu kongresa je bil na svečanem filmskem večeru v nacionalnem gledališču palače Chailloit predvajan kulturni film »Comaehios«, proizvod nac. zavoda »Luce«, ki je bil po sodbi kritike in najodličnejših nemških ter francoskih filmskih osebnosti najboljši film, ki so ga vrteli v okviru omenjene manifestacije. Tako je bila zaključena javna filmska umetnostna revija, ki je bila posebno zanimiva ter pomembna zaradi tega, ker je bila prvič kar traja vojna, klasificirana Italija v Parizu na častno mesto.

— Prodaja netipiziranega pohištva do 31. oktobra. Iz Rima poročajo: Korporacijski minister je odredil s posebnim odlokom, objavljenim v rimskem Službenem listu, da smejo trdke, ki proizvajajo pohištvo, izročiti netipizirano pohištvo do 31. junija 1943-XXI. in sicer v primerih, ko je bilo to pohištvo naročeno po trdki ali zasebnih pred 29. decembrom 1942. Z istim odlokom je bilo odredjeno, da je dovoljena prodaja netipiziranega pohištva do 30. septembra za prodajo s strani proizvajalca trgovcem ter potrošnikom, do 31. oktobra pa samo potrošnikom.

— Vojaški kaplan noče zapustiti vojnih tovarišev v ujetništvu. Iz Rima poročajo: Te dni je prešla rimska vlada preko Kr. italijanskega poslanstva v Bernu sporočilo, da je vojni ujetnik vojaški kaplan Romul Rainotti, ki je bil določen za vrnitev v domovino, izjavil, da se odreče svoji pravici v vrnitvi, ker smatra za svojo dolžnost častnika-kapla, da ne zapusti svojih vojnih tovarišev, ki so v vojnem ujetništvu. Izrazil je vladno željo, da se vrne v koncentracijsko taborišče 36, da nadaljuje svoje poslanstvo. In tako se je vrnil s pristanišča, od koder naj bi odpotoval v Italijo, nazaj med svoje vojne tovariše-vojne ujetnike.

— Na polju slave sta padla konjenik Guido Volpi in p. onir Orlando Brunati. Volpi je odrlinil pod orožje pred štirimi leti in je bil večkrat ranjen. Sedaj je žrtvoval svoje življenje na ruskem bojišču. Brunati je bil vojni sirota in je padel na tuniskem bojišču. Oba sta bila po rodu iz Milana.

— Iz »Službenega lista«. — Službeni list za Ljubljansko pokrajino, kos 36, z dne 5. maja 1943-XXI. objavlja naredbi Visokega Komisarja: določitev časa za zateinitve in poenotenje poslovnih knjižic; odločbo Visokega Komisarja: zaplamba imovine upornika prof. Kocbeka Edvarda.

— Ciklus predavanj v muslimanski zgodovini. Dne 6. maja se je pričel v prostorih Kr. akademije v Rimu ciklus poučnih predavanj o muslimanski zgodovini. Omenjena predavanja so bila organizirana na pobudo študijskega središča za Bliznji Vzhod. Uvodno predavanje je imel akademik Michelangelo Guidi, ki je razpravljal o temi Mohamede.

— Nesreče. V ljubljanski bolnici se zdravijo naslednji ponesrečenci, Joško Rijavec, 10letni dijak iz Ljubljane, si je pri padcu na cesti zlomil desnico. — Marija Mučič, 6letna hči posestnika iz Šmarja, si je pri padcu s stola zlomila levo nogo. — Fr. Obhak, 7letni posestnika sin na Igu, si je pri padcu zlomil desno nogo. — Stanetu Adamcu, 12letnemu dijaku iz Ljubljane, je padel kamen na glavo. — Jože Turk, 10letni sin hišarja iz Stične, se je vsekaj v demno nogo.

Bodoči razvoj kočevskega okoliša

Ljubljana, 7. maja.

Kočevsko področje, kjer so do nedavna bivali tujeorodni nemškega občevalnega jezika, ki so se vrnili v Nemčijo, si po odhodu pretežne večine prejšnjega prebivalstva še ni moglo gospodarsko opomoci, ker manjka na opuščnem ozemlju pridnih in delavnih rok, vendar pa je gotovo, da je temu v industrijskem in kmetijskem oziru tako važnemu delu naše pokrajine nedvomno določena še lepa bodočnost.

Kakor znano, je vso imovino izseljenih Nemcev kupila družba »Emona«, ki si je postavila nalogo, da uredi opuščena zemljišča, da privede kočevski okoliš zopet v sklop rednega gospodarskega življenja in da svobodna zemljišča odda državljanom naše pokrajine. Ta velkopotezni načrt se ni dal tako naglo izvesti, kakor je bil sicer namen družbe, vendar je dela že precej izvršenega bodisi v mestu bodisi v okolici, kjer je posebni način dajanja zemljišč v zakup po ugodnih pogojih omogočil obnovo kmetijstva.

Družba »Emona« je sedaj začela prodajati hiše in zemljišča na Kočevskem. Tako je domačin varčevalec po njihovi denarni moči dana možnost za nakup mestnih ali kmetijskih hiš, starih ali novih, večjih ali manjših, stanovanjskih ali poslovnih, dalje kmetijskih posestev ali posameznih parcel. Skratka, omogočeno je vsakomur, da si v mejah lastnih možnosti kupi pri družbi »Emona«, kar smatra zase kot najprikladnejše.

Važna je tudi okoliščina, da so pogodbe z družbo »Emona« na temelju naredbe Visokega komisarja proste vse pristojbin za prenos in prepis v zemljiški knjigi. Kupci nimajo nikakih drugih izdatkov razen kupnine.

Tudi prebivalci Ljubljane se lahko poslužijo te ugodne prilike, kajti družba »Emona« je pripravljena skrbeti za upravljanje kupljene nepremičnine, tako da kupcem ni treba prihajati pogosto na lice mesta.

Vedenje naše mladine

Ljubljana, 7. maja.

Zares prevečkrat moramo poslušati in tudi čitati pritožbe, kako neollikano se vede naša mladina, ki posebno na tramvaju ne kaže nobenega spoštovanja do starejših in tudi ne do onemoglih, starih ljudi.

Vsa naša šolska mladina se uči, kako zelo so stari staršarji spoštovali stare ljudi in kako strogo so svoje otroke vzgajali k spoštovanju starosti. Tako poimovanje in vzgojo poznamo pri vseh kulturnih narodih in je tudi v Ljubljani potrebna, toda taka in podobna čustva je mogoče vcepiti samo v najzgodnejši mladosti, torej predvsem v družini, in otroštem vrtu in v ljudski šoli.

Starši so po večini postali zelo mehki in popustljivi s svojimi otroci. Ali se ne zavedajo, da bodo na starost morali sami občutiti slabe posledice, če svoj otrok niso naučili spoštovati starost? Doma je treba buditi plemenita čustva pri svojih otrocih že v najzgodnejši mladosti, če si starši hočejo zagotoviti ljubezen svojih otrok ter si zagotoviti zadovoljno in srečno starost. Pri vzgoji mladine je glavno prizadevanje staršev, zato pa opominjamo vse starše, naj nikakor ne zanemarijo te najvažnejše svoje dolžnosti, ker je od dobre vzgoje otrok odvisna sreča staršev in vse njihove družine.

Brez vzgoje v družini tudi šola ne more opraviti mnogo, posebno pa zelo malo tam, kjer starši šolski mladini dajejo potuho in ne sodelujejo s šolo pri vzgoji mladine. Otroški vrtci so za vzgojo mladine mnogo važnejši, kakor navadno mislimo, zato pa prosimo vsa vodstva otroških vrtcev in podobnih zavetih, zlasti pa vzgojiteljice po teh zavodih, naj svoje varovance ne prestopajo navajajo k spoštovanju starosti. Tako bo mnogo lažje dobi ljudski šol in njih uspehi bodo globlji in trajnejši, saj višje šole zaradi preobilice učnega gradiva le težko posejajo dosti časa srčni vzgoji mladine. Vendar bi pa učiteljstvo višjih razredov ljudske šole in tudi vzgojitelji srednjih šol morali večsrčne vzgoje. Nikakor ni utemeljen izgovor nekaterih vzgojiteljev, da je vse to naloga katetov. Zato mestno županstvo prosi vodstva vzgojnih zavodov, naj mladino uče olike in spoštovanja starosti ter jo ne prestopajo opozarjajo na lepo vedenje doma in v šoli ter cerkvi, v trgovini in na cesti, posebno pa tudi v tramvaju, kjer je slabše vedenje mladine v zadnjih časih posebno očitno ter zasluži resnično grajo.

Mestno županstvo je že lani meseca avgusta ravnateljstvu cestne železnice naročilo po vozovih obesiti opomine, naj mladina odstopa sedeže starejšim, predvsem pa ženskam in zlasti onim z otrokom v naročju ter invalidom. Nekaj časa so ti opomini res pomagali, toda že zopet je bilo treba opozoriti tramvajске osebe, naj bo bolj odločno z neollikano in razposajeno mladino. Ta odločnost se bo najprej pokazala na ta način, da bo ravnateljstvo cestne železnice neollikancem pobralo tedenske in mesečne vozovnice ter jim odvzelo vse popuste, ki jih v rešnici tudi niso vredni. Če pa še krat misli na svojo nalogo in dolžnost, ki jo imajo do doračajoče mladine tudi glede olike in to ne bo pomagalo, bo županstvo prisiljeno uporabiti še strožje mere.

Vso našo javnost prosimo, naj neollikano mladino posebno v tramvajskih vozovih opozarja na lepo vedenje in spoštovanje starosti.

V zrcalu anekdot

Knut Hamsun

Norveški književnik Knut Hamsun se ne zmeni dosti za leta, temveč ceni človeka po izobrazbi in sposobnosti. Zato je odgovarjal tudi sam nalašč napačno na vprašanje o starosti, če se je komu zdelo to vprašanje zelo važno. Zdal je povedal preveč, zdaj zopet premalo let.

Ko se je leta 1903 na potovanju po Norveški zgledal pri njem skupina inozemskih novinarjev, ga je neki novinar vprašal, kolik je star odnesno kdaj je bil rojen.

— 1858. — mu je odgovoril Hamsun. — Zakaj si rekel, da si rojen l. 1858? — ga je vprašal pozneje njegov prijatelj, ki je prisostvoval njegovemu razgovoru z novinarji.

— Smešno se mi zdj vedno, če komu čestitajo za nekaj, kar se zgodi čisto brez njegove zasluge. Zato sem hotel še letos doživeti čestitke k petdesetletni rojstvar, — mu je odgovoril Hamsun.

Inseriraj v „Slov. Narodu“!

Izpred okrožnega sodišča

Trmoglavci Gorenjec, ki ni hotel priznati svojih prekazni, dokler mu sodnik ni pokazal vseh spisov — Obsojen je bil zaradi tatvine 80 desk

Ljubljana, 7. maja. Pred sodnikom poedincem okrožnega sodišča dr. Rantom so se večerj zagovarjala 39-letni, v Zelenikah rojeni mladiški pomočnik Valentin P. in njegova žena 36letna Stefanija. Državno tožilstvo ju je obtožilo tatvine okoli dveh kubičnih metrov desk z Gallettovega stavbnišča v Zgornji Šiški. Na tem stavbišču so lani zidali hiše in potrebovali zato večjo količino desk. Ker brčkone ni bilo zadostnega nadzorstva, je les kmalu začel izginjati. Ko so uvedli preiskavo, so ugotovili, da je bilo porabljenih desk za 10 do 15 kubičnih metrov. Okodovana sta veleposelnik Galle in stavbenik Battelino Preiskava je ugotovila, da se je desk polatila poleg drugih tudi obtoženi Valentin, ki mu je pri odvažanju pomagala njegova žena. Tako je trdila obtožnica, ki jo je na razpravi zastopal državni tožilec Sever.

Razprava je bila zabavna kakor malokatera v dvorani št. 90, kjer se vodijo običajno zelo resni besedni dvoboji. Od trenutka do trenutka se nam je celo zdelo, da smo se prečelili v znano sobo št. 28 v pritličju, kjer je razpravna dvorana okrajnega sodišča in kjer se običajno pere intimno perilo vsakovrstnih zadev domačega značaja. Tam prav rado pride do ogorčenih besednih spopadov, ko stranke ne izbirajo izrazov in so pripravljene dokazati tudi najnevarnejše stvari s celo armado svojih prič.

Valentin je že pri ugotavljanju osebnih podatkov vzplamtel. Ko mu je sodnik dejal, da je bil že večkrat kaznovan, se je zaklinjal na vse mogoče načine, da to ni res. Sodnik mu je prebral iz kazenskega lista, da je bil leta 1924 kaznovan s 30 din globe, leta 1929 s 100 din, leta 1930 pa je bil obsojen na tri tedne ječe. Valentin ni hotel priznati, da je to res.

»Gospod sodnik! Bom po pravici povedal. To je velika, strašna pomota. Informirajte se. Boste videli, da je to nekdo drugi. Jaz da bi bil trikrat kaznovan? Kaj še! Niti pojma nimam.«

Hitro je potegnil iz hlačnega žepa svojega delovno knjižico in jo ponudil sodniku. Na pregleda izjave, ki so jih napisali o njem njegovi dedecani delodajalci. Sveto je zatrijal in dvigal tri prste, kakor da bi hotel prstei, da je bil vedno pristen, marljiv in pošten. Sodnik je knjižico pregledal, nato pa poslal slugo po spise, iz katerih je mogoče ugotoviti, zakaj je bil Valentin kaznovan. Ko je sluga odšel, je ponovno vprašal obtožence:

»Povejte, ste bili leta 1930 v ječi?«

»Gospod sodnik! — Obtoženec je postal previdnejši — se ne spominim.« Pogledal je svojo ženo in jo vprašal:

»Kdaj eva se poročila?«

»Leta 1921.«

Kakor da ga je ta za zadevo brezpomembni odgovor razsvetlil, se je obrnil ponovno k sodniku in mu zaupno zatrdil:

»Aha, sedaj pa se že spominim. Bil sem, bil.«

»Torej ste bili na Jesenicah zaprti. Potem bosta tudi obe drugi kazni pravilno zabeleženi.« ga je sodnik smeje skušal pripraviti, da bi mu priznal vso resnico. Naletel pa je slabo:

»To pa že ne. Enkrat sem bil res kaznovan. Priščem pa, da drugače nikoli.«

Sodnik ni bil pri volji, da bi se s njim še naprej pogajal. Pregledal je še osebne podatke njegove žene in prešel na njuno zaslusanje. Obtoženčeva žena je zanikala, da bi sodelovala pri tatvini. Češ da jo priča Franca bremenil iz maščevanja. Pokazala je potrdilo splošne bolnišnice, da je bila lani avgusta noseča in da torej ni mogla voziti težko naloženih vozovčkov. Obtoženka je zatrjevala, da je priča Franca strašna ženska, ki ima 40 tožb na vratu. Čela ulica nima pred njo mru. Nekoč je baje vprico obtoženke izjavila, da jo bo že v »klukno« spravila.

Obtoženec je priznal, da je vzel 80 desk. Namignil je, da so pri tatvini sodelovali še drugi delavci, ki jih ni nemara izdati. Nato se je zopet razvnel in se začel na vse pretege hvaliti. Izvlekel je iz listnice veliko sliko svojih staršev, bratov in sester. Naštel je vse dobre lastnosti svojih sorodnikov, ki so v samih uglednih položajih. Zatrjeval je, da ima sam zelo lepe otroke, take da jih je vselej pogledati. Doma ima dva šivalna stroja, ja in tudi zajce redi. Kako bi bilo torej pri vsem tem mogoče, da je nepošten človek, čeprav je ukradel okoli 80 desk?

Kot hladen tuš je deloval na njegovo zgovornost spis, ki ga je sluga prinesel iz pisarne kazenskega oddelka in iz katerega je bilo razvidno, da je bil Valentin kaznovan na Jesenicah na 3 tedne ječe

zaradi vloma. Popolnoma se le ni hotel

se vdati: »Saj ni res gospod sodnik. Saj sem bil oproščen. Alkohol je bil vsega kriv.«

»Pa ne, da so vas morda še pohvalili.« ga je zavrnil sodnik. »V spisu o vinjenosti sploh ni govora. Odnesele ste pet bankovcev po 100 din in enega po 10.«

»Strašno, strašno, gospod sodnik. To ni res. Bili so samo štirje. Grozna je ta pomota. Pa vsega je bila kriva pičaka. Po na naj bo, kakor je zapisano. Toda drugih kazni nimam nobenih več. Priščem.«

Sodnik ni našel drugega izhoda, kakor da je poslal slugo še enkrat v pisarno. Vprašal je Valentina dobrohotno:

»Kaj bo pa sedaj, če ugotovim, da ste se zopet zlagali.«

»Ne, ne, saj ne boste našli. Glavo dam zato. Mi jo lahko takoj odrežete. Res dam glavo.«

Priča Franca in njena hči sta povedali, da sta videli obtoženca in obtoženko, kako sta vozila deske. Med zaslišanjem je prišlo do živahnih in mestoma zabavnih medsebojnih obkladanj z najboljo postrimi žaljivkami. Drug o drugem so vedeli povedati razne grehe. Očitno je bilo, da so si v velikem sovražstvu. Zato sodnik ni pristal na obtoženčvo zahtevo, da naj bi priči prisegli.

Pred sodbo je bil Valentin še enkrat v mučni zadregi. Sodni sluga je prinesel iskani spis. Sodnik je iz njega prečital, da je Valentin leta 1924 kaznovan, ker je na tleh ležečega moža tolkel, s 50 din globe ali 24 ur zapora.

Ne, to ni mogoče. Jaz nisem bil kaznovan. Nasprotno dobil sem 1000 din.

Sodnik mu je pokazal uradno ugotovitev, da ga je sodišče moralo rubiti, ker ni plačal kazni. Končno pa je šel za 24 ur v zapor.

Nič, niti minute ne, je hotel obtoženec nadaljevati svojo trmoglavost, to da prestregel ga je takrat državni tožilec, ki mu je takoj presekal vse nadaljnje izgovarjanje: »To je sedaj že prebadačo. Zakaj lažete, ko ni potreba. Sedaj je te komedije že dovolj.«

Sodnik je Valentina spoznal za krivega v smislu obtožnice in ga obsodil na 3 mesece strogega zapora in 1 leto izgube častnih pravic, njegovo ženo pa je zaradi pomanjkanja dokazov oprostil.

»To se mora preobrniti. Jaz ne prevzamam. Samo zaradi kazni. Nisem toliko kriv. Citam vsak dan časopise in vem, da ste me prehuo kaznovali.« Sodnik je narekoval v zapisnik, da je Valentin prijavil priziv, nato pa ga je odpustil.

Sportni pregled

Nogometno prvenstvo se nadaljuje

V nedeljo bosta zopet odigrani dve tekmi za prvenstvo ljubljanske nogometne zveze. V prvem razredu je na sporedu srečanje med Dopolavorom Tobačne tovarne in Marsom, v drugem pa med Korotanom in Zabjakom. Obe tekmi sta važni in bo izid prve verjetno odločil, komu bo pripadlo drugo mesto v prvem razredu.

Mars in Tobačna tovarna sta se letos že enkrat pomerila v prijateljskem srečanju. Tekma je izpadla za rumene zelo nepriljetno. Da se revanžirajo in ker bodo hoteli dokazati, da so za SK Ljubljano danes v Ljubljani najboljšje moštvo, bodo v nedeljo gotovo zaigrali s svojim znanim elanom in borbenostjo, kakršne ni doslej pokazalo v tem prvenstvu nobeno drugo moštvo. Proti temu močnemu orožju Tobačne tovarne pomaga samo tehnična igra. To je dokazala že Ljubljana. Tega pa se mora zavedati tudi Mars, ki se glede borbenosti in odločnosti ne more meriti s Tobačno tovarno.

Mars je vse proste termine od tekme z Ljubljano izbral za marljiv trening. Na prijateljskih tekmah je pokazal, da je moštvo v dobri kondiciji, da igralcem tudi tehnika ni španska vsa in da se dobro znajo boriti. Svoje kakovosti pa so pokazali na znatni meri že, ko so podlegli Ljubljani z najtesnejšim rezultatom. Po vtisih z zadnjih tekem obeh moštev menimo, da so Marsovci v nedeljskem srečanju favoriti. — Gotovo bo pa njihova zmaga zelo tesna. Ta napoved izhaja seveda iz predpostavke, da se bo vse razvijalo normalno. Presenečenja, ki dajejo prvenstvenim tekmovanjem

Zlogovnica št. 16

a — bo — bre — ca — ceg — da — da — da — de — er — ga — gle — go — gra — jan — je — ji — jo — ka — kla — lep — li — li — ma — ma — na — na — na — na — ne — nec — net — rik — nje — no — po — ri — ri — ro — rok — rov — sam — si — ski — slo — son — stič — stu — šar — šče — te — tič — tra — ven — vi — vi.

Iz teh zlogov sestavi 18 besed s pomenom: 1. viteška stavba; 2. grad v Jurčičevi povesti; 3. svetopisemski orjak; 4. prosvetno zavetišče; 5. mesto na Španskem; 6. rimski cesar; 7. mesto v južni Dalmaciji; 8. kraj v Logaškem okraju; 9. dve vasi v ljubljanski okolici; 10. vas na Dolenjskem; 11. žensko ime (v narodni pesmi); 12. glasbilo; 13. slovenski dnevnik; 14. mesto v Siriji; 15. reka na Balkanskem polotoku; 16. molinčica; 17. sloveča božja pot; 18. glavena okrasna posoda.

Treje in četrte črke vsake besede, zvrstoma brane, povedo citat iz Vergila (Timeo Danaos et dona ferentes).

REŠITEV ZLOGOVNICE ŠT. 15

1. Koroško; 2. David; 3. orej; 4. Ribnica; 5. Zlatobor; 6. Ajdovščina; 7. Numa Pompilijs; 8. ivje; 9. Čožot; 10. Upolu; 11. Jernej; 12. enajstič; 13. Smole; 14. Ezav; 15. Segantini; 16. Amenhotep; 17. Mozirje; 18. planeti.

Italijanski kulturni zavod

Višji tečaj italijanske kulture in jezikovnega izpopolnjevanja

Tiskovni urad zveze Fašijev sporoča: Italijanski kulturni zavod v Ljubljani bo v kratkem otvoril višji tečaj italijanske kulture in tečaj jezikovnega izpopolnjevanja.

V tečaju za kulturo se bodo poučevali naslednji predmeti: zgodovina Italije v odnosu do svetovne zgodovine; zgodovina italijanskega lepševanja; zgodovina filozofije in znanosti; zgodovina umetnosti.

V tečaju jezikovnega izpopolnjevanja se bodo obravnavala poglavja znanstvene slovnice, skladnje in jezikovnega sloga. Obenem bo izveden tudi poseben načrt konverzacije.

Oba tečaja se bosta nadaljevala tudi v akademskem letu 1943-1944. Vpisnina znaša 100 lir. Za pojasnila in vpis se je treba obrniti na tajništvo zavoda, Napoleonov trg št. 6, od 16. do 19.30.

Delovanje Zveze delojemalcev

Važen sestanek upravnega odbora, ki so mu prisostvovali predsedniki vseh štirih sekcij

Ljubljana, 7. maja.

Te dni se na sedežu Zveze delojemalcev na Miklošičevi cesti št. 22 sestajajo upravni odbori. Navzoči so bili predsedniki vseh štirih odsekov: industrijskega, poljedelskega, trgovinskega in kreditno-zavarovalnega s predsedniki zadevnih sindikatov.

Važnemu sestanku sta predsedovala dr. Alujevič kot predsednik Zveze in upravni odbor ter strokovnjak Visokega komisariata za Zvezo fašist Cincio dal Pra. Prav tako je bil navzoč računovodja Visokega komisariata Castellani v svojstvu predsednika nadzornega odbora.

Na sestanku so bili odobreni proračunski predlogi, predloženi že izvršnemu odboru. O njih so razpravljali in zahtevali pojasnila mnogi med navzočimi.

Tovariš dal Pra je sporočil nato zborovalcem pozdrav Visokega komisariata. Iz-

rekel jim je tudi njegovo zahvalo za delovanje, ki so ga vsi strokovni voditelji izvršili v obsežnem sporedu strokovne pomoči. Ta je bila od začetka prvega četrtletja tekočega leta zelo razgibana zlasti v sklepanju pogodb v korist zastopanih strok. Dal Pra je nato tolažil nekaj navedenih smernic in ugotovil, da se naše organizacije razvijajo vedno ugodnejše. To dokazuje, da slovenski delavci vidijo v našem strokovnem korporativnem reču sredstvo za pozitivno zaščito svojih pravic, ki niso več, kakor v preteklosti, podrejene interesom političnih skupin.

Ko je bilo predlagano, da se uvede spominška knjiga za strokovne voditelje, padle v izpolnjevanju dolžnosti, je zbor ta predlog soglasno odobrila. Knjiga naj ohrani spomin nanje tudi v daljnji bodočnosti in v zmagoslavju italijanske in evropske kulture, ki ne bo pozabila žrtve komunistične utopije in žrtve dela.

Poenotenje poslovnih knjižic

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podlagi člena 3 kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XXI, št. 291, glede na svojo navedbo z dne 8. aprila 1942-XXI, št. 63, o ureditvi povpraševanja in pravnih del, glede na uredbo z zakonsko močjo bivše jugoslovanske vlade o legitimacijah (poslovnih knjižicah) delavcev in nametnikov z dne 24. marca 1938, št. 276, smatrajo za potrebno, da se v Ljubljanski pokrajini poenotijo poslovne knjižice, po zaslišanju mnenja sindikalnih organizacij, od česar:

Člen 1. Kdor daje svojo delovno moč v službo drugega na ozemlju Ljubljanske pokrajine, mora, kolikor je zavezan obveznemu nametovanju po navedbi z dne 8. aprila 1942-XXI, št. 63, imeti posebno poslovno knjižico, ki je enotna za vse stroke delojemalcev.

Člen 2. Poslovna knjižica je predpisana tudi za kmetijske delavce, za katere velja obveznost bolezenskega zavarovanja.

Drugi kmetijski delavci na si lahko nabavijo posebno knjižico neobvezno.

Člen 3. Poslovne knjižice, ustrezajoče obzoru, odobrenemu po Visokem komisariatu, dobavljajo občanem in sindikalnim združenjem, pristojnim za njih izdajanje, Borza dela v Ljubljani.

Knjižice morajo vsebovati vse podatke, predpisane v uredbi bivše jugoslovanske vlade z dne 24. marca 1938, št. 276. Predpisano fotografijo lahko nadomesti na zadnji strani platnice zamešek s številko delavčeve osebnosti izkaznice.

Člen 4. Delovne knjižice za delavce in legitimacije za nametnike, ki bi ne ustrezale knjižicam iz člena 1., se morajo v šestih mesecih od uveljavitve te navedbe zamenjati za novo knjižico.

Zaposlenim delavcem se zamenjajo stare knjižice z novimi skupno preko delodajalca pri občini, v kateri podjetje posluje, ali pri pristojnem strokovnem združenju.

Zaposleni delavci iz člena 1., ki bi ne imeli poslovne knjižice, si jo morajo pridobiti osebno pri občini svoja bivališča v dveh mesecih od objave te navedbe.

Določbe o izdajanju knjižic delavcem, ki se prvič strokovno zaposlijo, ostanejo nespremenjene.

Člen 5. V doli delavčeve zaposlenosti ostane knjižica v hrabri pri delodajalcu.

Delodajalec mora ob sprejemu na delo zahtevati, da mu delavec izroči knjižico in mora preveriti, ali je popolna in običajna pravilna.

Či dela delavec v službi več delodajalcev, mora ostati knjižica v hrabri pri enem izmed njih. Ostali delodajalci pa morajo dobiti izjavo delodajalca, pri katerem je knjižica, potrjujočo, da je knjižica pri njem.

Ko delovno razmerje preneha mora delodajalec izročiti knjižico delavcu proti prejemnemu potrdilu, in sicer najkasneje dan po prenehanju službe.

Člen 6. Delavec je upravičen kadar koli vpogledati knjižico, ki jo hrani njegov delodajalec.

Strokovno združenje, ki zastopa delavca, ima pravico vpogledati knjižico samo v primerih, če nastane med delodajalcem in delavcem spor in ko se je spor prijavil delodajalcem strokovnemu združenju.

Zoper delavčeve navedbe, vpisane v poslovno knjižico, ima prizadeta stranka ali delavčev strokovno združenje pravico pritožbe na Inspekcijo dela pri Visokem komisariatu, ki lahko odredi popravek ali odstranitev navedbe, nevarno pravici do tožbe.

Člen 7. Neizpolnjeni delavci so dolžni hkrati s prijavo po členu 3. navedbe z dne 8. aprila 1942-XXI, št. 63, da je zaposlenost prenehala predložiti poslovno knjižico Nametništvu uradu, kjer ostane v hrabri do nove zaposlitve.

Nametništvu uradom je prepovedano vpisati v svoje sezname delavce, ki bi ne imeli knjižice, kadar je ta obvezna.

Člen 8. Nove knjižice dobavljajo delavcem Borza dela brezplačno preko ustanov iz člena 3. te navedbe.

Za izdajo duplikata v primeru izgube, poškodbe, izrabe knjižice ali preteka nje ne veljavnosti morajo plačati delojemniki zgoraj navedenim ustanovam znesek petih lir.

Člen 9. Delodajalec, ki bi sprejel v službo osebo brez pravilne knjižice, ali ki bi ne izročil delavcu knjižico v predpisanem roku, se kaznuje vdenarju od 20 lir do 50 lir za vsakega delavca, katerega se tiče prestop, od najvišjega skupnega zneska 5000 lir in nevarno drugi odgovornosti.

Enaka kazen velja za delodajalca v primeru netočnega ali nepopolnega vpisovanja.

Denašnje kazni iz tega člena izreka upravna oblastva prve stopnje po postopku iz navedbe z dne 26. januarja 1942-XXI, št. 8.

Člen 10. Nadzorstvo o splošnem izpolnjevanju predpisov te navedbe je poverjeno Inspekciji dela pri Visokem komisariatu za Ljubljansko pokrajino.

Člen 11. Vse druge v Ljubljanski pokrajini se veljavne določbe o poslovnih knjižicah ostanejo nespremenjene, če in kolikor ne nasprotujejo ali niso nezdružljive z določbami te navedbe.

Člen 12. Ta navedba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 4. aprila 1943-XXI.
Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli.

Zaplemba imovine upornika prof. Kocbeka Edvarda

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na svoji navedbi z dne 6. novembra 1942-XXI, št. 201 in z dne 7. januarja 1943-XXI, št. 2 o zaplembi imovine upornikov,

glede na predlog poveljstva XIV. mobiliz. bataljona kr. karabinerjev z dne 15. decembra 1942-XXI,

upoštevajoč, da je po preiskavi, opravljeni po členu 6. navedbe z dne 6. novembra 1943-XXI, št. 201, šteti prof. Kocbeka Edvarda živ. Valentina za upornika po členu 2, št. 2, navedene navedbe in da je torej njegova imovina zaplenjena, odloča:

Zaplenja se vsa premoženja in nepremičnina imovina, brez izjeme lastnina upornika prof. Kocbeka Ed. živ. Valentina, roj. pri Sv. Juriju ob Ščavnici dne 27. septembra 1904, biv. v Ljubljani, Detelova ulica št. 5, v prid Zavoda za upravljanje, likvidacijo in dodeljevanje imovine zaplenjene upornikom v Ljubljanski pokrajini.

Pozivajo se po členu 7. in v izogib kazenskih odredb po členu 8. navedbe z dne 6. novembra 1942-XXI, št. 201 vsi morebitni imetniki premoženja po katerem koli naslovu in delniški Kocbeka Edvarda, naj prijavijo v 30 dneh od dne objave te odločbe za Zavod za upravljanje, likvidacijo in dodeljevanje imovine, zaplenjene upornikom v Ljubljanski pokrajini, Napoleonov trg 7-III, stvari, ki jih imajo in dolgovajo, katere mu dolgujejo, a prepovedajo vrniti njemu ali drugemu stvari ali dolgovani znesek tudi le deloma plačati.

Ta odločba je takoj izvršna in se objavi v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 28. aprila 1943-XXI.
Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli.

Prodaja mesa na odrezek „D“

Pokrajinski Prehranjevalni zavod sporoča, da bodo v soboto, 8. maja t. l., potrošniki lahko dobili pri svojih običajnih mesarjih proti odzemu odrezka »D« navadnih živalskih nakaznic, izdanih od Mestnega poglavarstva v Ljubljani.

100 gr svežega govejega mesa in 100 gr kravice.

Zavodi, ki prejmejo racionalna živila na posebna nakazila, morajo mesarjem predložiti potrdilo Mestnega prekrškovnega urada.

Delitev se bo pričela ob 7. uri.

Zadnji dnevi Vavpotičeve razstave

Ljubljana, 7. maja.

Ceprav zdaj umetnostne razstave niso redke pri nas, je vendar Vavpotičeva razstava zbudila nenavadno zanimanje. Ne le, da se je izkazalo zelo zdej koliko čestitcev je imel veliki umetnik, temveč so se marsikomu odprle oči šele pred umetniškim zbranim in izbranim delom; v resnici so mnogi spoznali komaj zdaj, da je bil Vavpotič eden naših največjih slikarjev. Marsikdo je obiskal razstavo tudi po večkrat, kajti težko se je res ločiti od posameznih slik in razstava je tako obsežna, da si jo lahko dobro ogledaš, če ji posvetiš več ur. Zdej m'nevajo zadnji dnevi lepe razstave, ki se je bomo spominjali še dolgo. Še v nedeljo se nam bo nudil pogled na te slike, ki so tako žive in ki izžarjajo čudovito fluid barvne pozeeje, karšno uživamo navadno le sredi žive narave.

Nekateri doslej niso še imeli prilike stopiti pred Vavpotičeve slike v Jakopičev paviljon, zato pa ne bodo zamudili vsaj zadnjega dneva. V nedeljo se obeta še lep obisk na razstavi. Z mnogo večjim ter poglavljenim užitkom se boste ustajali pred umetniškimi deli, če boste vzeli v roke katalog z monografijo o Vavpotiču, knjigo, ki ima trajno vrednost in ki jo krasi lepe reprodukcije Vavpotičevih del.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF
KINO MATICA
Eden največjih filmov sezone!
New York... mesto brez oddiha...
Sport, jazz, ljubezen! Izborna, tehnično dovršena režija!
HARLEM
V glavnih vlogah: Vivi Gioi, Massimo Girotti, Amedeo Nazzari, Osvaldo Valenti
Radi dolžine filma predstave dnevno ob 14.30, 16.30 in 19. uri; v nedeljo matineja ob 10.30 uri

KINO SLOGA
Odlična komedija, polna vedrosti in smeja
Mož po moji volji
V glavnih vlogah: Heinz Rühmann, Leni Marembach, Hans Sönnker, Hell Finkenzeller
Predstave od 14. ure dalje — Konec ob 21.15

KINO UNION Telefon 22-21
Za smeh in kratak čas!
Priključni dunajski komiki v italijanskem filmu
Sedem let sreče
V glavnih vlogah: Vivi Gioi, Elli Parvo, Hans Moser, Theo Lingner, Wolf Albach Retty in drugi
Predstave: ob delavnikih: ob 15.30, 17.30 in 19.30 ob nedeljah: ob 10.30, 15.30, 17.30 in 19.30 uri

IZ LJUBLJANE

—Lj. Se malo dežja. Včeraj nas je solnce pogledalo, pa se je zopet kmalu začelo odvrčati od nas. Dopoldne se je lepo zjasnilo in zjutraj je kazalo na izboljšanje, ker je pihala burja. Kmalu so se vetrovi začeli tepiti in popoldne je zavladalo južno vreme. Od jugozahoda so začeli romati težki oblaki. Vendar še ni začelo deževati. Zračni tlak je včeraj še postal. Ponoči je začelo rostiti in davi je bilo nebo povsem zastito, enakomerno si. V. Rosijo je, kakor rosi pravi pomladni dežek, a kakršnega smo vajeni v začetku pomladi. Včeraj popoldne je dosegla maksimalna temperatura 17,6°, minimalna temperatura je znašala danes 10,4°.

—Lj. Ko je priredil pianist Carlo Vidusso v Ljubljani svoj prvi javni koncert v večjem stilu leta 1941, je napisal eden izmed ljubljanskih kritikov naslednje besede: Pri izvajanju svojega koncertnega sporeda je pokazal Vidusso vse lastnosti izvrstnega pianista. Odlikuje ga dovršena tehnika, skladbe, ki v svoji strukturi stremijo bolj za zunanji bleskom, je kot take tudi podal; dočim se je v občutku poglavlja v one, ki potokejo v mirni zaspanosti. Tu si je nakazal v izvajanju vse slogovne posebnosti posameznih skladateljev. Predvsem pa mu moramo šteti v dobro, da je podal skladbe, ki so same po sebi harmonično dosti natrpane ali tehnično nakidane z vsakojakimi pasazami, iz izredno jasnostjo, česar ne moremo trditi o vseh pianistih. Podobne so tudi ocene drugih glasbenih ocenjevalcev. Sloves pianista Vidussa je tako velik, da smo pripravljeni v popolni umetniški uspeh njegovega ponedeljkovega koncerta, ki bo brez dvoma prvovrsten umetniški dogodek v našem koncertnem življenju. Na sporedu so: Beethoven, Ferrar, Trecate in Chopin. Koncert bo v ponedeljek, dne 10. maja ob 7. uri v večji filharmonični dvorani.

Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

—Lj. Vse prijatelje klavirske igre, posebno še prijatelje klavirskih ansamblov, opozarjamo na nocojšnji koncert na dveh klavirjih, ki ga bosta izvajali naši pianisti Silva Hrašovec in Marta Bizjak - Valjalova. Obe umetnici gojita z velikim navdušenjem to igro in vsi doseženi njuni koncertni nastopi dokazujejo tudi njun umetniški uspeh v tej stroki. Nocojšnji koncert se bo vršil v mali filharmonični dvorani, začetek točno ob 7. uri in na sporedu so dela Clementija, Tareghija, Piccolija, Chopina in Pfeiferja. Na koncert vabimo. Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice, kjer se dobi tudi podrobni spored.

KINO MATICA
RADI IZREDNE DOLŽINE FILMA
PREDSTAVE OB DELAVNIH:
OB 14.30, 16.30, IN 19.00 URI
V NEDELJO: OB 10.30, 14.30, 16.30 IN 19.00 URI

—Lj. Licitacija zapadlih predmetov bo v sredo 12. maja ob 15. uri v Mestni zastavljalnici na Poljanski cesti 15.

—Lj. Ali se hočete naučiti italijanski brez truda in napora? Nabavite si dr. Gradov Italijanski tečaj za Slovence, ki ga dobite v Knjigarni Tiskovne zadruge, Selenburgova ulica 3! Knjiga je namenjena samoukom, ki se ob točnem upoštevanju predpisanih navodil z lahkoto nauče v kratkem italijanskega jezika. Mehanično-sugestivna metoda.

—Lj. Nova knjiga za mladino z napeto vsebino je »Tarzan, kralj džungle«, ki je pravkar izšla v Knjigarni Tiskovne zadruge, Selenburgova 3.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Petek, 7. maja, ob 17: V času obiskanja. Zaključena predstava za šolsko mladino.

Sobota, 8. maja, ob 15: V času obiskanja. Zaključena predstava za šolsko mladino.

OPERA

Petek, 7. maja: zaprto.

Sobota, 8. maja, ob 18: Prodana nevesta.

Prvič v sezoni. Red Premierski.

Nedelja, 9. maja, ob 17: Evgenij Onegin.

Izven. Cene od 23 lir navzdol.

Opozorjamo na nedeljsko predstavo Čajkovskega opere »Evgenij Onegin«. V njej bodo prvič v letošnji sezoni: partijo Tatjana - Heybalova, Gremina - Betetto in Lenskega - Slaloljev. Ostala zasedba je ista kot pri prejšnjih predstavah.

Ob 50 letnici književnika

Kratka bilanca pisateljskega in pesniškega dela Ivana Albrehta

Ljubljana, 7. maja.

Menda ne bo spotike, če bomo začeli uvrščati med jubilate — ki se vrste v dnevnih dan za dnem — tudi književnike; pisatelj in pesnik sicer veljata še vedno, da sta nekaj imaginarnega, bolj ime samo na sebi kakor živ človek za njim, da skratka, njuno kraljestvo ni od tega sveta. Vendar bi morali med kulturne dolžnosti kulturnih ljudi šteti tudi dolžnost, da se spomnimo vsaj ob časa do časa delavcev na naši njivi duhovnega življenja. Naj bodo torej te vrstice posvečene pesniku in pisatelju Ivanu Albrehtu, ob dnevu, ko je prehodil pol stoletja dolgo življenjsko pot in ko se lahko tudi sam zadovoljno ozira na žetev svojega pesniškega in pisateljskega ustvarjanja.

Nekateri ocenjevalci ustvaritev Ivana Albrehta menda moti, ker ne vedo, kam bi pesnika in pisatelja uvrstili po njegovem slogu in nazoru ter umetniškem pričanju. Ob neki priliki je bilo že ugotovljeno, da se naš pesnik skuša čim bolj približati človeku z jasno besedo, ki naj zveni čim bolj domače ter naj tudi govori čim bolj razumljivo vsem. Iz tega bi morala kdo sklepati, da je treba Ivana Albrehta uvrstiti med naše ljudske pisatelje. Res je ljudski pisatelj, toda v najboljšem pomenu besede: bil bi lahko vzor ljudskim pisateljem. Njegov jezik zaradi tega, da je ljudski, ni izgubil nič sočnosti in samoniklosti, temveč je ljudski in pesniški, a vendar razumljiv preprostu človeku in izobražencu, pa učinkovit.

V Albrehtovi pesniški besedi in pripovednih delih so našli svoj izraz sokovi naše zemlje; pesnik ni nikdar pozabil, da je doma v kmečki hiši; rojil se je 7. maja l. 1893 v Hotedršici. Izšel je iz zdravega kmečkega rodu, ki mu je dal vrelec življenjske sile, da je zakipela v njegovih delih. Iz njegovih življenjskih podatkov vemo, da so bili njegovi predniki izredno čvrsta zdravja ter so umirali kot stoletniki, a da so zdrave življenjske sile prišle do izraza tudi v kulturnem udejstvovanju posameznikov. Po materini veli so bili Albrehtovi predniki Lampeti in Cigaletti, imeni, ki polno zvenita v naši kulturni zgodovini. Albrehtova mati, čeprav preprosta kmetica, je bila zelo jezikovno nadarjena, in imela je izreden pripovedni dar ter je znala mnogo starih pesmi, pravljice, poznala ljudske običaje itd.

Ivan Albreht je obiskoval gimnazijo v Ljubljani in že zgodaj je pokazal pesniški dar. Po končani gimnaziji se je vpisal na filozofsko fakulteto v Gradcu, a nastopila je vojna, na je prenehal študirati. Pozneje se ni več posvetil študiju, zato se je pa tem bolj oklenil pesniškega in pisateljskega dela. Pesništvo se je začel udejstvovati že pred dobrimi 30 leti, najprej v mladinskih listih, kakor številni naši pesniki in pisatelji. Začel je nastopati v »Angelčku« l. 1910 pod psevdonimom Ivan Gregorjev. Kmalu je pa bil sprejet tudi med sodelavce najboljših slovenskih revij »Slovan« in »Ljubljanskega zvon« (1913). V Ljubljanski zvon ga je uvedel Ivan Cankar, ki je bil vedno njegov prijatelj, ob

neki priliki je pisatelj izjavil, da je nanj misleno zelo vplival Cankar, odnosno člani slovenske »Moderne«, razen Tolstoj in Dostojevski — v socialno umetniškem pogledu.

Prva Albrehtova knjiga je izšla l. 1920, in sicer pesmi pod naslovom »Sutnje«. Kmalu so se zvrstile v raznih založbah še številne druge knjige, ki so bile vse sprejete z razumevanjem. Mnogo je Albreht napisal tudi mladinskih knjig in njegove mladinske pesmi so vedno slastna paša za mlada srca. Skupno je izšlo nad 20 njegovih knjig in naj vsaj naštetemu imena njegovih glavnih del: »Malenkosti«, Mlada greda (mladinska), Paberki iz Roža, Ranjena gruda, Andrej Ternouc, Odsevi, Priljubljeno, Povest o srečnem krojaču (ml.), Vilinske gosli (ml.), Sirota Jerica (ml.), Takih pet za m'adi svet (ml.), Sestrica gre (ml.), Začarana bukev (ml.), Junak, Dom na Slemenju (Kmetijska matica), Zalina rana, Biserica (ml.), Nebo gorj (Vodn. dr.), In Jerjavica v krvi (izbor iz 20-letnega črtičarskega dela).

Pesnik in pisatelj je pa še vedno na viski svoje ustvarjalne moči ter marljivo pripravlja nove knjige. V delu ima dve zbirki pesmi »Ceni zublji« in »Materin obraz«, razen tega pa piše kmečko povest iz svojega notranjskega sveta »Rovtarica«. Ko se spominjamo njegove 50-letnice, želimo predvsem, da bi mu bilo dana še dolgo bogatiti naše slovstvo ter peti v tako lepi, preprosti besedi.

Beležnica

ROLEDAR

Danes: Petek, 7. maja: Stanislav, Gizela.

DANASNJE PRIKREDITVE

Kino Matica: Harlem.

Kino Sloga: Mož po moji volji.

Kino Union: Sedem let sreče.

Spominška razstava umetnin Ivana Vavpotiča v Jakopičevem paviljonu.

Koncert na dveh klavirjih v izvedbi pianistke Silve Hrašovec in Marte Bizjak - Valjalove ob 19. v mali filharmonični dvorani.

DEZURNE LEKARNE

Danes: Dr. Kmet, Bleiweisova 43; Trnkoczy ded., Mestni trg 4; Ustar, Selenburgova ulica 7.

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik št. 9, ki velja po navedbi Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, določa za mestno občno ljubljansko naslednje cene na drobno (z všteto trošarino):

1. Kruh iz enotne moke v kosih do 400 g 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire; testenine iz enotne moke 3.90 lire za kg; enotna pšenična moka 2.70 lire; enotna koruzna moka 2.20 lire; riž navadni 2.70 lire; fižol 6 lir za kg.

2. Jedilno olje (olivno) 14.70 lire za liter; surovo maslo 28.40 lire za kg; slanina soljena 19 lir za kg; mast 17 lir za kg.

3. Kis, 4% vinski 6.35 lire za liter.

4. Mleko 2.50 lire za liter; kondenzirano mleko v dozah po 880 g 15.90 lire za dozo, v dozah po 385 g 7.55 lire za dozo.

5. Sladkor: sladkorna sipa 8.25 lire za kg, v kockah 8.35 lire.

6. Mehka drva, razlagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za stot; mehki roblanci (zamanje), približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lir za stot; trda razlagana drva 40 lir za stot; enotno mlilo, ki vsebuje 23—27% kisline, 4.10 lire za kg.

OLAJŠEVALNA OKOLNOST

— Vi torej priznate, da ste vrgli svojemu nasprotniku čevljev v glavo. Ali morete povedati kaj, kar bi vsaj deloma ublažilo vaš greh?

— Kako bi ne mogel! Olajševalno je že to, da je imel čevljev gumijast podplat in peto.

HARLEM

Elisa Cegani e Osvaldo Valenti in una scena del film »Harlem« di produzione Cines. — Esclusività N. N. I. C.

Sloviti ljubljanski vrtovi

Ljubljana je že nekdanj slovela kot mesto vrtov — Znamenit je bil Cojzov nasad ob Gradišču

Ljubljana, 7. maja. Ljubljana uživa sloves vrtnega mesta; stari okraj obdajajo novejši četrti s številnimi vrtovi, tako da se mesto tu in tam vpravi v zelenju in ob svojem robu postopno prehaja v zelenje gozdov, travnikov in njiv. V Ljubljani zaradi tega človeka ne teži tako vzdusje mesta s svojo sivino, dimom in soparo; ne legajo tako nanj sence mračnih poslopij in tovarniških dimnikov. Letni časi produrajo tudi v središče mesta, narava se ni odpovedala tudi tu povsem svojim pravicam. Tako nas na pomlad spominjajo vsaj cvetoči kostanje, zelene tratice malih parkov ali okrasno grmičje. Od časa do časa zadisi po naših ulicah po svežem zelenju; slika gozdnih zrak zaveje od zahoda, od tivolske strani, ali nam pa sape prinašajo pozdrav zelenega Golovca. Toda tu so še številni zasebni vrtovi, tako da je mesto tudi v tem pogledu, pri blazitvi svojega ozračja, precej samostojno. Skrajni prav tako lepo je v nekaterih naših četrtih kakor na deželi. V Rožni dolini je bilo prejšnje tedne še celo lepše kakor v vaseh sredi cvetočih jablan. Vse je cvetelo, da so se hiše vprav skrivale v pravih gozdovih cvetočega drevja; vse ozračje je bilo prepregneno z vonjem cvetja in zelenja, da je bilo mesto povsem pozabljeno. Tudi Ljubljana doživlja svojo pomlad.

Tradicija ljubljanskih vrtov

Stare slike nam kažejo Ljubljano že v prejšnjih stoletjih kot mesto vrtov. Mestno območje je bilo tedaj sicer mnogo manjše in večina najlepših vrtov ali zelenih površin je bilo zunaj mestnih mej. Tako so govorili o Podturnu, sedanjem Tivoliju kot kraju »pri Ljubljani«. Tudi samostanskih in plemiških vrtov niso vključevali v mesto, ker so bili zunaj mestnega obzidja. Ob neki priliki smo že pisali, da stara Ljubljana, to se pravi mesto ob Gradu, ni imelo nasadov, če izjemo grojske gozdove, ki so bili naravnih nasadov. Tedaj je bilo vse v miniaturi in miniaturi je bil tudi park ali »promenada«, lipa na Starem trgu, središče javnega družabnega življenja na prostem, kjer so tudi pisali. Toda če so bili sami inščani stisnjeni na tesen prostor, kjer ni bilo dovolj prostora niti za dovolj široke ulice in zračne hiše, so imeli tem lepše in večje nekateri plemiči tik ob mestnem obzidju.

Stara kulturna tla

Se pravi dobrih sto leti je bilo Gradišče ne le uradno, temveč dejansko predmestje, redko naseljeno. Govorimo o Gradišču s širšim pomenom besede, o kraju na zahodni strani sedanje Vegove ulice tja proti nekdanji Tržaški cesti (zdaj Cesta Viktorja Emanuela III.). Pravo Gradišče je zemeljske, kjer je stala rimska Emona. V starih časih so naši predniki začeli imenovati z imenom gradišče kraje, kjer so našli razvaline iz »ajdovskih časov«. Zdi se, da so se takšnih krajev tu in tam izogibali; ter da so se raje naseljevali v bližini grobelj kakor da bi zidali svoja bivališča na njih. Tako je ostalo tudi Gradišče dolgo nepozidano. Ljubljana je nastala blizu kulturnih tal stare Emona, ne na njih. Nekoliko preseljena na prvi pogled, da so bili na tleh nekdanje Emona in v neposredni bližini najlepših vrtov, odnošno, da je bila tam — in da je še — najrodovitnejša zemlja. Najprejšnja črnica je na ozemlju nemške komende ob Mirju in v Krakovem. Prav tako je lepa zemlja na vrhovih v Gradišču, ob Erjavčevi cesti, na nunskem vrtu. Vse kaže, da je tu zemlja sprstena po več stoletij dolgem obdelovanju. To so v resnici stara kulturna tla. Tu so bili v prejšnjih stoletjih najlepši plemiški vrtovi, kar se seveda mora poznati vsaj nekoliko v kakovosti zemlje še dandanes. Ni tudi zgolj naključje, da so se v Gradišču začeli naseljevati vrtnarji. Pred desetletji je bil ob sedanjem dramskem gledališču velik vrt Herzmarskega. Ob Gregorčičevi ulici je še zdaj vrtnar. Blizu je bil tudi vrt Korziške.

Pozabljeni Cojzovi vrtovi

Dolgo ni bilo znano, da so bili v Gradišču znameniti Cojzovi vrtovi. Zgodovinarji so sicer imenovali večkrat Cojzove nasade, a prevladovali je prepričanje, da je treba Cojzov nasad istovetiti s Cojzovim drevoredom na sedanji Cojzovi cesti, ki je Ljubljancem še zdaj imenuje Cojzov graben. Raziskovalci ljubljanskih preteklosti so govorili o Cojzovih vrtovih kot edinem večjem sprehajališču Ljubljancem. Toda drevored na južni strani Cojzove hiše ne moremo imenovati velikega sprehajališča in ne moremo si misliti, kako bi bilo mogoče tam prirejati večje slovesnosti in veselice, kakršne so v Cojzovih nasadih prirejali v resnici. Če vemo da je Cojz lepo urejen drevored ob svoji hiši, kjer je bil nekdanji mestni jarek vzdolž obzidja, nam postane razumljivo, zakaj so pozneje ta na-

sad začeli istovetiti z velikimi Cojzovimi vrtovi ki so bili kmalu pozabljeni, ker so bili opuščeni v začetku prejšnjega stoletja.

Cojzovi nasadi v Gradišču

Novejši zgodovinarji vendar niso mogli vsi verjeti, da so bili veliki Cojzovi vrtovi istovetni s Cojzovim drevoredom. Tako je trnovski župnik Ivan Vrhovnik pisal, da so Cojzovi vrtovi segali od križišča Rimske in Tržaške ceste do nunškega obzidja. V njih je bil velik drevored lip in po tem drevoredu se je imenoval gostinčar Valentin Brenc. »Alleewirt«. Vrhovnik je podpiral svojo trditve s Dimitrovim člankom v »Vodnikovem spomeniku«; v istem članku je zgodovinar Dimitz opisoval Vodnika kot arheologa in zgodovinarja in je omenil, da je Vodnik razskoval tudi zemljišče na Mirju in na sedanjem Napoleonovem trgu, pa tudi v lipovem drevoredu na vodu Tržaške ceste. Zgodovinar Vrhovec je pa omenjal, ko je opisoval v Ljubljanskem zvonu ljubljanska sprehajališča, tri »promenade«; zunanjo mesto: Prule, Cojzov vrt in Lepi pot v Gradišču. Pripomnil je: »... če ni sicer Lepi pot spadal k Cojzovemu vrtu in ni bil del njegov.« Dr. R. Andrejka, ki je pojasnil in dokazal, kje so bili Cojzovi vrtovi (Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo leta 1934), poroča dovolj izčrpno o tem, kaj so pisali o Cojzovih vrtovih drugi zgodovinarji ter omenja, kaj je zapisal Vrhovec. »Cojzov vrt je bil, če se ne motim, tam kjer je danes vrt in hiša št. 20 na oglišču Rimske in Tržaške ceste.« Andrejka pojasnjuje, da je Vrhovec mislil, da so se Ljubljanci hoteli sprehajati ob koncu 18. st. na Cojzov vrt, ki ga je kupil Cojz od grofa Turjaškega. Pravilno bi bilo: od grofa Lamburga. Dokler je bil vrt last grofa, je bil najbrž

ljudstvu nepristopen. Vrhovec je pravilno sklepal, da je moral biti Cojzov vrt velik, ker so v njem vozili s kočijami, tam privajali veselice in sprejemali tudi odlične goste. Tam se je mudila l. 1790 tudi princesa Elizabeta, ki je potovala iz Inomosta skozi Ljubljano.

Določitev kraja Cojzovih vrtov

Andrejka je povsem točno dognal, kje so bili veliki Cojzovi vrtovi ki jih je Cojz vzdolževal do l. 1817. Andrejka je proučil seznam me lastnikov zemljiških in stavbnih parcel priloženih mapnemu operatu katastralne občine Gradišče, in druge viro. Po teh virih so Cojzove vrtove sestavljali dve manjši stavbni parceli št. 50/1 in 50/2 — pristava in hlevi — in velika zemljiška parcela številka 36. k. o. Gradišče, in sicer v površini 5 oralov in 1413 kvadratnih sežnjev, torej skoraj 6 oralov. Meja te parcele je držala od tedanje Zergollernove, pozneje Kržišnikove hiše št. 58 Gradišče, od ogle tedanje bivše Bleiweisove in Rimske ceste (pozneje last M. Hrovatina), ob vzhodni meji nekdanje Tržaške (zdaj Viktorja Emanuela III.) do nunškega zidu, ob tem zidu proti vzhodu do vrtov parcela št. 30, last Ivana Mateja Castagne, tovarnarja kandidata v hiši št. 29 Gradišče (zdaj Nunska ulica 7). Od tam je meja držala proti jugu vzdolž Castagnovih vrtov, prešla kraj, kjer je zdaj Erjavčeva cesta (tedaj ceste še ni bilo) na zahodnem koncu Pollakove vile ter dosegla onstran sedanje Erjavčeve ceste Cojzov pristavo, ki je spadala k vrtu in ki je še ohranjena dandanes. — Cojzovi vrtovi so tako zanimivi, da je prav, če njihovem zanimivostim posvetimo še ob drugi priliki nekaj pozornosti.

Zatiranje malarije s pomočjo letal

Razkuževanje močvirnatih krajev s kemično prepariranim cestnim prahom

Malaria je ena najzaprtejših in najnevarnejših bolezni. To vedo ne samo zdravniki, temveč tudi tisti, ki jih ta bolezen napade. Malaria ima svoje gnezdo v močvirjih in raznašajo jo komarji. Zato nosijo ljudje v močvirnatih krajih na obrazih goste mreže, da se varujejo pred komarji. Proti malariji se uporabljata kot zdravilo kemini in antibiotiki. Toda navzle tem varnostnim ukrepom zahteva malarija vedno nove žrtve. Novo učinkovito sredstvo proti malariji in komarjem, ki ji raznašajo, je letalo.

V Nemčiji je zatiranje malarije zelo dobro organizirano. Država p slija v boj proti nji entomologije. Le ti so opremljeni z zračnimi mrežami, sli na zračnih palish, s steklenimi posodami in puščavami za pobiranje ličic malarije prenašajočih komarjev. Entomologji in njihovi pomočniki so že večini dela in dobro ve o kje imajo komarji svoja gnezda. Noben se tako skrit kotiček ne uide njihovim očem. Ličinke so dolge 3 do 8 mm in pogosto jih je zelo težko odkriti. Večkrat mora za vsakega preiskavatelja cela področja močvirij, ne da bi kaj našel. Drugič z pet najde v bližini jame ali v kupu močvirnega mahu milijone ličink. Manjša ličinka, ki jih je mogoče dojeti peš, se takoj razkuži z rčnimi aparati. Ob velikih rekah ki večkrat prestopijo bregove, so pa postrana močvirja le težko dostopna. Tu je dela entomologov mnogo težje. Glave si morajo oviti s pajčolan, kajti obletavajo jih neprestano cel roji komarjev. Malarijo prenašajo takozvani anapheles maculipennis. Tem, kjer ni mogoče priti komarji zalagijo do živega drugače, si pomagajo kot rečeno z letali.

Pomožno osebo pripelje v prazni hangar s tovornimi avtomobili več ton drobnega cestnega prahu, ki ga presejejo in odstranijo iz njega vse smeti. P tem obično pomožno osebo zaščitne obleke in si natakne plinske maske ter kapuce, ker mora premešati cestni prah s presebnim kemičnim preparatom. Po dolgem temeljitnem mešanju spravijo kemično preparirani prah v skladišča. Več ton takega prahu čaka v zaprtih kovčastih posodah, da pride na vrsto za zatiranje malarije raznašajočih komarjev in njihove zalege.

Za zatiranje malarije se uporabljajo posebna letala, označena s mrtvaško glavo. Pomožno osebo mora nositi plinske maske in kapuce, ko spravijo kemično preparirani prah iz skladišč in letala iz hangarjev. — Vsako letalo vzame tri velike posode prahu, s katerimi lahko poseje in razkuži približno 30 ha. Letalo ima pod trupom napravo za sejanje prahu obstoječe iz valjar-

jev in luknje, skozi katere se prah sprosti enakomerno razprši na vse strani.

Delo se prične navadno zgodaj zjutraj. Letalo potegnejo iz hangarja in vanj zlezejo monter, pilot in entomolog. Letalo se dvigne in leti naž ožujenim močvirjem precej nizko. Cini prileti nad močvirje začne spuščati prah, za seboj pušča dolg sivkast oblak, da bi človek mislil, da pušče iz njega strupeni plini. Prah se počasi spušča lki umazano siv pajčolan na močvirje. V dolgih enajsturnih pravih, širokih 25 do 30 m se poseje s prahom vse okuženo močvirje. Končno zaključijo monter: Vse posode izprazni, letalo se zopet dvigne, pilot ga obrne in se vrne na letališče. Vse delo traja dobro uri. Na letališču letalo takoj po letu napelje za nov polet.

Pa vendarle letala entomologov znova v močvirja, kjer se ličice malarije pridde do gnezda komarjev, zalege. Tu zopet zatiranje malarije s pomočjo letal. — Trud se je v prvi vrsti preučiti kaj opravijo kemično preparirani cestni prah. Temeljita analiza pokaže, da so komarje ličinke skoraj do zrušnje pokončane. S tem je nevarnost malarije odstranjena. Seveda enakomerno razkuževanje se ne pomeni, da je došen trajen uspeh. Razkuženje se mora večkrat ponoviti, da se malarija povsem zatire. Bol, ki ga bijeta znanost in tehnika proti malariji, je težak in naporen. Poskusi zatiranja malarije s pomočjo letal, se še nadaljujejo in odkrivajo se vedno nove metode.

Strup ni vedno strupen

Človeško telo se lahko privadi tudi najmočnejšim strupom, če mu jih dovajamo delj časa. Privadi se jim tako, da postane neobčutljivo. Primer za to je dejstvo, da lahko imajo morfinisti deseterkrat količino strupa, ki bi po menili za navadnega človeka neizogibno smrt, nemu na sploh ne škoduje, ker se je morfinist organizem temu strupu že privadil. Vidimo torej, da strup ni vedno strupen.

Dveboj v pragozdu

Neki belgijski lovec, ki se mudi že desetletja v Afriki je opazoval nedavno na bregu jezera Tanganika razburjen dvojeboj med levom in krokodilom. Kralj džungle se je ne hudega sluteč izprehajal po bregu. Kar ga je napadel velik krokodil, ki se je bil bliskovito nagnal v vodo. Krokodil je hlastal po levjih šapah in lev je bolečino zatuli. Krokodil ga je zgrabil za eno nogo in lev si je zamaž prižigal odprti zrak. Krokodilovemu oklepu

Med ljudsko igro, uprtorjeno za italijanske vojake na Korziki

levja šapa ni mogla do živega. Dolgo sta se lev in krokodil borila, končno pa je krokodil hlastnil vdrugič in zasadel levu ostre zobe v bok. Tako lev ni imel nobene možnosti več rešiti se. Videč, da je lev izgubljen, ga je lovec ustrelil in mu s tem prikril muke.

Starost živali

Ljudsko izročilo kaj nado prisodi posrednim živalim mnogo večjo starost, kakor je v resnici doseženo. Skušnje so pokazale, da žive psi in mačke 15 do 20 let. Zajec živi komaj 12 let, verveca 8, miš pa 6 let. Lev dočaka starost 35 let, medved 40, ovca pa največ 15. Krave in voli žive tudi 30 do 40 let, konji do 40 velblodi do 80. Slon pa lahko dočaka starost 150 let. Navadna muha lahko živi 6 mesecev, hlevske muhe 2 do 3 mesece, čebela matica 1 do 2 let. Ribe žive 50 do 60 let, sulci in karpi celo 150 let. Zelve so v živalskem svetu pravi metuljari, saj žive nad 250 let. Krokodil rabi celo stoletje, da doraste, vrabec lahko 20, taščica 25 let, papige do 80, krogarji 70, orei 100 let. Rekord v dolgotrajnosti svojega rodu je dosegel labod, ki je živel 70 let.

Lastovka pokonča

1000 žuželk dnevno

Lastovke se vrnejo k nam v drugi polovici aprila iz južnih krajev. Z veseljem jih pozdravi staro in mlado, saj so znanilke pomladi. Zlasti pa cenimo lastovke kot zelo koristne ptice. Ena lastovka pokonča dnevno okrog 1.000 žuželk, raznih muh, mušic in brenceljev. Jasnje je torej, da je lastovka zelo dobrodošel pomočnik človeka pri zatiranju škodljivca mrčesa. Zai je pa lastovka pri nas vedno manj. Krivi smo sami, ker gradimo hiše in gospodarska poslopja tako, da lastovke večinoma nimajo kje gnezditi. Mnogi mislijo, na lastovke in na svojih hišah in poslopjih pripadajo varne kotičke za gnezda. Beloprsi domači lastovki, ki prileti svoje gnezdo na zunanjo steno poslopja, pripiemo pod prstički na krajih zavaroval pred vetrovni latve, ki naj bodo debele dobre 4 cm, in čim daljše, ker gnezdijo domače lastovke v kolonah. Lastovkam rdečkastorjavih prs, ki si spleto odprta gnezda na traveh in stajah na tramovih, pomagamo z desicami. Te pripomočke je pa treba namestiti že v aprilu, sicer bi bilo prepozno.

V zrcalu anekdot

Goethe

Goethejev sodobnik Tieck je prišel nekega večera k slavnemu pesniku, da bi mu predčital rökpis svoje »Genoveve« in slišal njegovo sedbo o tem delu. Pz neje je Goethe pravil o tem svojim prijateljem. — Tieck je jel čitati okrog osmih in ko je končal, je odbila ura enajst — devet in deset nisem slišal!

Myrina Loy

Nekega dne je nekdo pozvonil na vratih vile znane filmske zvezde Myrine Loy. — Igralka, ki se v prostem času rada ukvarja z negovanjem rož, je delala na vrtu in prišla je sama odpret vrata. Pred vrati je stal deček.

— Prisim, gospodična, da poklonite mojemu ki vas ljubi, svojo sliko, ji je dejal.

Myrina Loy je prvi hip ostrmela, ko si je pa opomogla od presenečenja, je vpričala dečka, koliko je star.

— Sedem let, — se je odrezal.

Yeats

Iskri dramatik W. B. Yeats, ki je dobil Nobelovo nagrado, se je vedno zanimal za inscenacijo svojih del. Med generalno skupščino za neko njegovo delo, ki bi moralo biti prvič uprizorjeno v gledališču v Dublinu, ni bil zadovoljen z razsvetljavo.

Elektrotehnik mu je hotel ustreči in ko je preizkušal razsvetljavo, je nastal kratek stik in posledica je bila, da so se za odrom vnele kulise. Ko je Yeats zagledal svetlobo plamenov, o katerih ni vedel, od kod se širi, je zadovoljno vzdihnil:

— No, končno, to je prava razsvetljava! — Da, da, — je pripomnil gledališki ravnatelj, — verjamem, da ste s tem končno zadovoljni, škoda samo, da je taka razsvetljava predraga in preveč nevarna...

Hans Moser

Dunajski komik Hans Moser je rad sam hodil na živilski trg kupovat živila. Nekega dne je šel po kisljo zelje. Hodil je po trgu, dokler ni opazil zelja, ki mu je ugajalo. — Dajte mi za dvajset grošev tega zelja, — je dejal prodajalci. — Zdaj se pravi temu pšenig, dragi gospod, — je odgovorila prodajalka. — Zares? — se je začudil Moser. — Jaz sem pa mislil, da se pravi temu še vedno zelje.

Bernard Shaw

Bernard Shaw v otroških letih ni kazal mnogo znakov, po katerih bi se dalo sklepati, kako visoko se bo razvil njegov intelekt. Bil je neposlušen in razigran, pa tudi slab učenec. Nekega dne se je malj Bernard vrnil iz šole in ves srečen se je pohvalil vprico očta, ki ga je večkrat karal in mu očital, da je zadnji v razredu, da se je poboljšal.

— Kako si prišel na to? Ali ti je učitelj rekel to? — ga je vprašal oče. — Ni mi sicer izrecno rekel, pač se je pa razjel na nekega mojega sošolca, češ, da je najslabši v šoli. Ti si mi pa vedno očital, da sem jaz najslabši.

Tolstoj

Gredeč po petrograjskih ulicah je Lev Tolstoj opazil, kako se je na bližnjem vogalu zbrala množica in gledala redarja, ki se je raval s piščancem. Tolstoj je stopil k redarju in ga vprašal:

— Ali znaš čitati? — Znam. — Zakaj torej nisi prečital v sv. pisemu zapovedi: — Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe? — Ali si pa ti pišmen? — je vprašal redar Tolstoga.

— Sem. — Evo ti torej policijskega pravilnika, pa prečita, kako se postopa s piščanci.

Roosevelt

Prezidenta Roosevelta je med počitnicami izsliedil neki novinar in ga je nadlegoval s prošnjo, naj mu pove, kako misli o raznih perečih zadevah. Zastavljal mu je najbolj nemogoča vprašanja, na katera je Roosevelt dolgo potrpežljivo odgovarjal. Ko ga je novinar vprašal, na kaj misli, ko zjutraj vstane, je bilo Rooseveltu že preveč.

— Na različne stene, — mu je odgovoril orditio in prekinil razgovor.

GEORGES OHNET:

PRODAJALEC STRUPOV

ROMAN

Topo se je zasmejal v tišino sobe in znova je dvignil steklenico. Njegove misli so bile čedalje bolj zmešane. V nekakšni megli je zagledal Genevieve, kako se mu bliža, in na njenih licih je bila otožnost tako globoka, da se mu je skrčilo srce. Vroče solze so mu pritekale po licih. Mislil je na samomoro. Čemu prav za prav še živi? Samo da bi bil svoj rodbini v žalost in nesrečo? Oženil se je z Genevieve, ker jo je ljubil, toda kako podlo jo je izdal zavoljo te deklinke, ki jo je tako dobro poznal z vsemi njenimi ljubavnimi pustolovčinami in vso njeno hinavščino. Saj niti izgovora ni imel, da bi bila to zanj nova privlačnost. Vrnil se je k staremu, vsakdanjemu, oguljenemu razvratu, vrnil se je k njemu prisiljen po navadi. In zavoljo te gnusne parodije na ljubezen je izdal svojo mlado ženo, tako čisto in tako zvesto!

Bridko je zaplakal, poln studa, kakor vedno, kadar ni bil povsem pijan. Zadostoval je samo še en

korak in njegov nemir bi se bil izpremenil v strašen bes, v tisto krizo blaznosti, ki je človek v nji zmožen vsega, tudi umora. Ni pa še bil tako daleč, samo tarna je nad seboj in svojo ženo. Ves skrušen je mislil na svojo rodbino in svečano je prisegal, da ne bo nikoli več padel tako globoko.

Cas je hitel. Tharde je hropel odprtih ust in z izrazom živalskega zadovoljstva na obrazu. Morda je imel zdaj v spanju tisti čarobni privid, ki mu ga je bil obljubil Kristijan. Morda je bilo pa samo njegovo telo oslabeło do brezčutnosti. Kristijan se je zavistno ozrl nanj — srečen je, ker spi. On pa ni mogel spati drugače kakor v popolni pijanosti, ko je od oamljenosti do smrti samo nekaj korakov. Ker je bil še mlad, se je narava oglašala in zahtevala svoje pravice. Dovolila je njegovim živcem, da so se pomirili, dovolj, da so se ohladili, krvi, da je se podelja in življenju, da se je vrnilo v svoj tir.

Nastal je večer, v tovarni so polagoma zagorele vse luči, toda v Kristijanovem kabinetu je bila še vedno tema. Ura je odbila sedem in že je zapel v večerno tišino zvonec, oznanjajoč konec dnevnega dela. Kristijan je še vedno nepremično sedel v svojem naslanjaču in mučili so ga strašni prividi. Pred seboj je videl divji tok, ki je nalik naraslemu hudourniku odnašal najrazličnejše razbitine. A med njimi so bila trupla mož, žen in otrok, bilo jih je mnogo več, kakor če bi bila divjala po deželi vojna ali kuga. Izdelki industrije in obrti, uspehi dela učenjakov, zakladi neizmernih vrednosti, ustvarjeni

po človeštvu skozi stoletja, so se valjali v bobnem toku sredi trupel. In strašni veletok se je polagoma pobarval rdeče, zeleno in žolto tako, da je bil podoben reki vina, konjaka in absinta. Uničeval je vse, kar mu je prišlo na pot: bogastvo, mojestrovine, znanstvena odkritja in človeška življenja. Življenja milijonov, neprestano sleherni dan. In nankrat, v tem divjem vrtilocu, se je pojavila velika, črna ladja, ki je na njenem kljunu sedela v plašč zavita mračna postava. — Bila je Smrt, rečeča se in odnasajoča s seboj vse žrtve svetovnega alkoholizma. Strupena reka je bučala in naraščala v vsakim trenutkom, na njenih bregovih so se pa množile ruševine, grobovi, beda, splošno trpljenje — ta žalostna žetev strahotnega biča človeštva. Črna ladja je zmagovalno plula mimo njega in za njo se je razlegal zateceli jok in stok nesrečnega človeštva.

Kristijan ni mogel odvrtni pogleda od strahotne postave Smrti, vodeče ta spredov nesreče. In nenkrat se mu je zazdelo, da je ta koščena glava s praznimi očesnimi duplinami izpremenila svojo obliko in postala podobna Etiennetti. Kar požiral jo je z očmi. Da, zares, bila je Etiennetta, zavita v plašč, strahotna in neobčutljiva, in ona je usmerjala te krče sveta in ta veletok, prinašajoč pogubo in pogin. Zdelo se mu je, da se mu strahotno reži in kaže čeljusti brez zob, da mu maha z roko brez kože in mesa, naj se ji pridruži. Ne, ni hotel. Toda to je bil ukazujoč migljaj, preteč pogled in Kristijan je slišal njene klice: — Pojdi z menoj, hočem tako! To je maščevanje strupa, ki uničuje člo-

veštvo zato, ker hrepeni po njem. Glej njegovo maščevanje: to je po alkoholizmu povzročena poguba, po tistem alkoholizmu, ki ga ti in tvoja družina širita po vsem svetu, da bogatite z njim. Poglej te prikazni, ki jih nosi veletok človeškega propadanja. To so pijanci samo zato, da imate vi svoje palače in gradove. Prodajalec strupov, tvoj strup te bo ubil! Pojdi z menoj! Usoda me je določila, da maščujem vse zlo, ki ste ga zakrivali ti in tvoji ljudje. Ne, ne uideš mi! Krepkote držim s tvojo strastjo in pil boš, kadar koli boš poskusil pozabiti me, pil boš brez prestanka in to te bo tudi pogubilo. — Zavila se je v svoj plašč, ki je vihral v vetru kakor žalna zastava in Kristijan se je zdelo, da je vse ozračje okuženo s smrdom po mrličih. Zaman si je prizadeval pregnati ta strahotni privid. Bežati ni mogel. V svojem obupu je samo divje kriknil.

Vrata njegovega kabineta so se odprla, vstopil je Moulin z Genevieve in molče se je umaknil, da bi mogla mlada žena mimo njega. Obupano je sklenila roke, toda premagala se je kakor vedno in dejala je ravnatelju:

— Poskrbite, da naju nihče ne bo motil in da nihče ne bo slutil...

— Oh, madame, kar zanesite se name.

Pokazala je na nesrečnega Tharda, ki je spal na preprogi in se v spanju smehljaj.

— Ali bi mogli odnesti tega nesrečnega v sosednjo sobo?

— Poskusiti hočem.